

Felles utredning kommunestruktur

Utkast

Agdenes, Meldal, Orkdal, Rindal, Skaun, Snillfjord

Innhold:

Innhold:	1
Forord	2
1 Innledning	3
2 Om de aktuelle kommunene	4
3 Næring og stedsutvikling	9
4 Oppvekst/utdanning	14
5 Helse og omsorg	18
6 Kultur og fritid	24
7 Tekniske tjenester	27
8 Forvaltningstjenester	30
9 Stabstjenester og overordnet ledelse	32
10 Kommuneøkonomi	35
11 Personal – arbeidsgiveransvar	37
12 Demokrati	39
13 Aktuelle områder for felles mål og intensjoner	41

Forord

Denne utredningen er laget i et samarbeid mellom rådmennene i de aktuelle kommunene, og ledere på kommunalsjefnivå har vært aktive og positive bidragsytere i felles samlinger.

Vi har fokus på en kommunestruktur for framtida i forhold til de utfordringene kommunene står overfor. Det er vanskelig å spå inn i de kommende tiåra, men vi har tatt utgangspunkt i sterke utviklingstrender som med all sannsynlighet vil prege utviklinga framover. Viktige moment er sentralisering til byer og tettsteder, teknologiutvikling, sterkere mobilitet og internasjonalisering. Framfor alt vil endringer i befolkningssammensetning med et stort antall eldre være en felles utfordring. Den store tilstrømningen av flyktninger vil også utfordre kommunene. Vi har valgt å vurdere hvordan en kan møte disse utfordringene på en bedre måte i en evt. sammenslått og større kommune. Likedan har vi sett på hvordan en kan redusere ulemper knyttet til størrelse og avstander.

Kommunene har et godt utgangspunkt i og med at det er et stort vekstpotensial i regionen. Det er viktig å gripe mulighetene til å skape varig vekst og verdiskaping ut fra denne situasjonen. Det er også gunstig at samtlige kommuner ser på Orkanger er som et klart regionsenter og dermed et naturlig kommunesenter i en evt. ny og større kommune. Det er også en felles erkjennelse at det er et gjensidig vekstpotensial mellom regionen og regionsenteret. Det vil si at utvikling av flere tilbud og attraksjoner i Orkanger vil øke bolysten i omlandet samtidig som vekst og utvikling i omlandet vil øke muligheten for vekst i Orkanger som by.

Kommunene har også tradisjoner for samarbeid, og kommunene har i varierende grad etablert samarbeid om deler av tjenesteproduksjonen. Samtlige kommuner inngår i en større samarbeidskoalisjon gjennom Orkdalsregionen som først og fremst har vært et interessepolitisk fellesskap.

Utredningen er ment å gi et kunnskapsgrunnlag og en bakgrunn for den politiske prosessen og for involvering av innbyggerne. I løpet av våren 2016 vil politiske beslutninger avgjøre om vi får en sammenslåing av samtlige eller noen av de kommunene som har valgt å gjennomføre en felles utredning.

1 Innledning

1.1 Bakgrunn/mandat

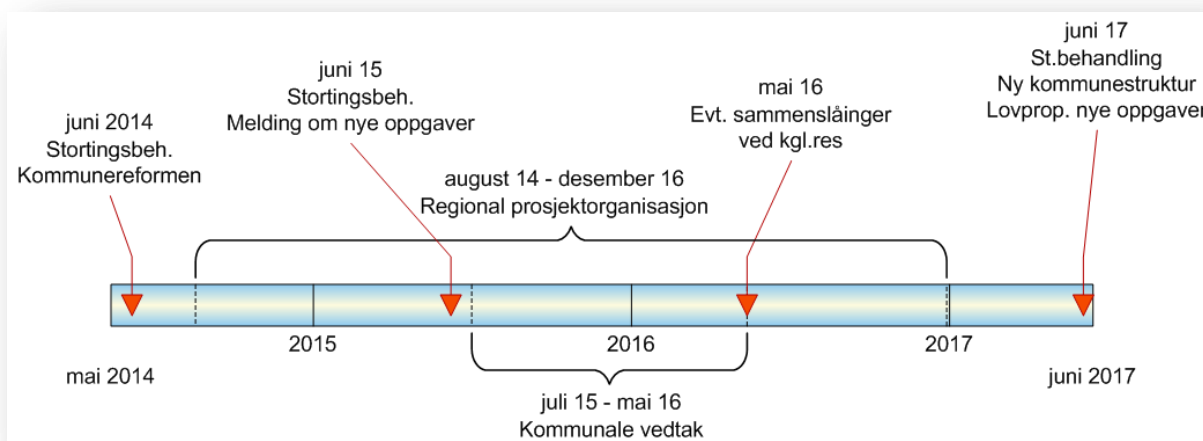
Stortinget har gitt tilslutning til å gjennomføre en kommunereform. Samtlige kommuner skal utrede sammenslåingsalternativ med tanke på beslutninger i de enkelte kommunestyrene våren 2016.

Stortinget har sluttet seg til følgende overordnede mål for reformen:

- Gode og likeverdig tjenester til innbyggerne
- Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling
- Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner
- Styrket lokaldemokrati

1.1.1 Tidsperspektiv

Kommunestyrene skal vedta evt. sammenslåing våren 2016, og Stortinget vil ta stilling til ny kommunestruktur og nye oppgaver til kommunene i juni 2017.

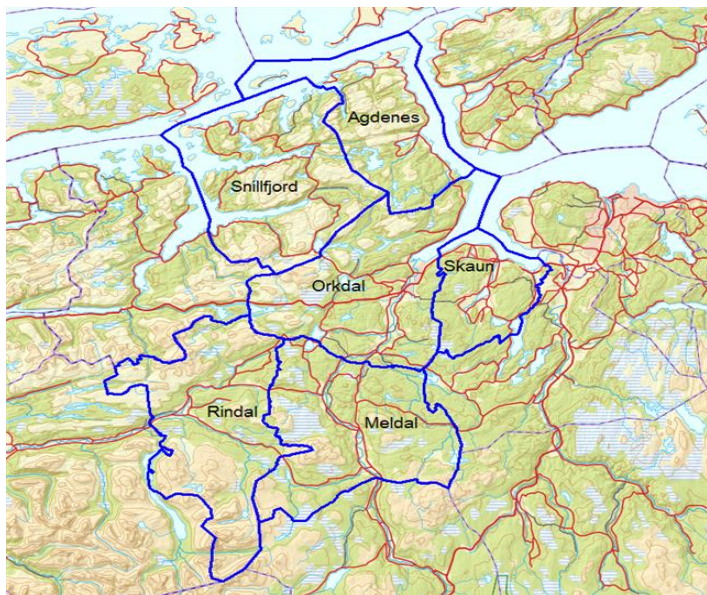
Evt. nye oppgaver er ikke berørt i denne utredningen bortsette fra forventninger om at kommunene vil få et enda større ansvar på helsesida.

1.1.2 Vedtak i enkeltkommunene

Orkdal kommune har sett det som mest naturlig å samarbeide om en utredning med Meldal, Skaun, Agdenes og Snillfjord men også med andre kommuner som har Orkdal som en tydelig prioritet. Meldal og Agdenes har gjort klare vedtak om at de anser Orkanger som et naturlig senter for en ny kommune mens både Snillfjord, Skaun og Rindal utreder flere alternativ parallelt.

2 Om de aktuelle kommunene

2.1 Beliggenhet

Kommunene ligger i sør-vestdelen av Trøndelag med unntak av Rindal som ligger i Nord-Møre.

Kommunene ligger langs samferdselsårer der Orkanger er knutepunkt på veien mot Trondheim. Orkanger er også knutepunkt når det gjelder handel og service for en stor region.

Området har store og mangfoldige naturressurser med variert landskap fra kystområdene i Agdenes og Snillfjord og opp til store fjellområder mot Trollheimen

2.2 Innbygere og pendlermønster

Pendlermønster har stor betydning for vurdering av ny kommunestruktur ettersom det sier mye om hva som er felles bo- og arbeidsmarked og hva innbyggerne oppfatter som en «hverdagsregion».

Kommune	Innbygere	Arb.takere	Pendlere	Pendlermønster
Orkdal	11628	5820	1770 (30%)	Utenom Trondheim pendler flest til Meldal Stor innpendling fra Meldal og Agdenes
Meldal	3962	1877	780 (42%)	Flest til Orkdal og et fåtall til Rindal Stor innpendling fra Orkdal, få fra Rindal
Rindal	2046	1056	332 (31%)	I hovedsak til Surnadal, noen til Orkdal og Meldal. Størst innpendling fra Surnadal, noen fra Meldal og Orkdal
Agdenes	1744	870	310 (36%)	Flest til Orkdal (dernest Trondheim) Stor innpendling fra Orkdal
Skaun	7668	3831	2754 (72%)	De aller fleste pendler til Trondheim, dernest Orkdal
Snillfjord	980	516	224 (43%)	Flest til Hemne, dernest Orkdal Stor innpendling fra Orkdal, noen fra Meldal

Det er betydelig arbeidspendling mellom kommunene med unntak av Rindal som har størst både inn- og utpendling mot Surnadal.

2.3 Avstander og samferdsel

For samtlige av kommunene oppfattes Orkanger som regionsenter og et sentrum i en evt. ny kommune. Avstander til kommunesenteret vil også være sentralt i vurderingen av en hensiktsmessig ny kommunestruktur.

Orkanger er et trafikk-knutepunkt for samtlige kommuner, og det arbeides med flere prosjekter for å heve veistandarden i området. Strekningen Snillfjord – Orkanger er under arbeid, og det forventes en stor satsing fra Agdenes til Orkanger. For samtlige har utbedringen av E39 stor betydning.

Følgende tabell viser avstand mellom dagens kommunesentra og Orkanger:

Kommune	Meldal	Rindal	Agdenes	Snillfjord	Skaun
Avstand	35 km	57 km	35 km	38 km	15 km
Beregnet kjøretid	35 min	54 min	34 min	36 min	15 min

2.4 Interkommunalt samarbeid

Det er allerede etablert flere ordninger med tjenestesamarbeid der flere av kommunene deltar. Flest tjenestesamarbeid er etablert mellom Orkdal og Meldal og deretter Agdenes.

Tabellen viser en oversikt over noen av de største tjenestekområdene for interkommunale samarbeidsordninger:

Tjenestekområde	Orkdal	Meldal	Agdenes	Skaun	Snillfjord	Rindal
Kemner - sakteoppkreving	X	X	X		X	X
Renovasjon (HAMOS)	X	X	X	X	X	X
SiO (øveblikkelig hjelp og legevakt)	X	X	X	X	X	X
Barnevern	X	X	X	X		
PPT	X		X			
Landbruk/Miljø	X	X				
Kart	X	X				
NAV	X		X			
IKT	X	X				

Når det gjelder HAMOS og SiO, er det et stort antall kommuner som deltar, hhv 11 og 12.

Fra NIVI-analyse har kartlagt det interkommunale samarbeidet i Sør-Trøndelag (Rapport 2013 2). De har analysert samarbeidstrendene og viser at Orkdal, Meldal, Agdenes og Skaun til en viss grad ser ut til å være en «subregion» for interkommunalt samarbeid og at Snillfjord og Rindal har flere samarbeidsretninger.

Kartleggingen viser at kommunene har fra 26-32 samarbeidsordninger. Erfaringen viser at det er en del utfordringer knyttet til interkommunalt samarbeid. Først og fremst gir det utfordringer styringsmessig når enkelte deler av virksomheten organiseres på siden av det ordinære administrative og politiske systemet. Når enkelte deltjenester plasseres utenfor kommunen, vanskeliggjør det også en koordinering av tjenestene overfor for eksempel barn og familier med store hjelpebehov. Det er også krevende for vertskommunen å forholde seg til flere oppdragsgivere både politisk og administrativt. SiO-samarbeidet er et eksempel på dette i og med at vertskommunen og

leder fro en relativt liten enhet må forholde seg til administrasjonen i 11 andre kommuner samt en politisk nemnd på 27 medlemmer.

Subregioner for tjenestesamarbeid under utvikling

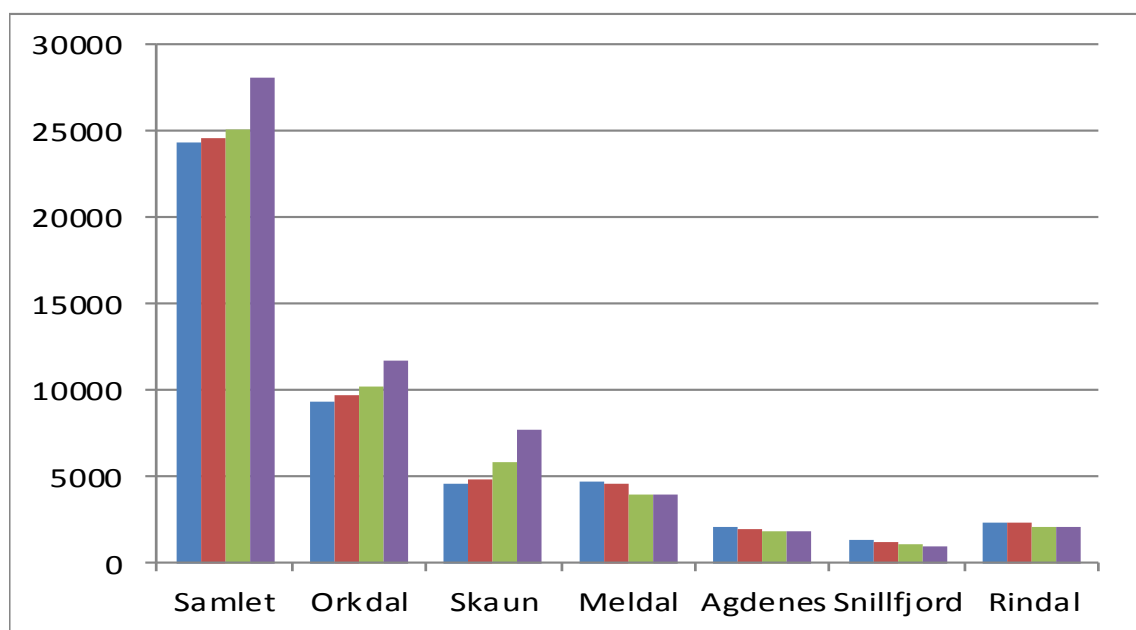
2.5 Befolkningsutvikling og bærekraft

Norge har siden 1970 hatt en sterk befolkningsvekst på hele 32 %. Vår region har derimot hatt en relativt svak vekst. Siden 1972 er befolkningsøkningen for hele området unntatt Skaun på bare 2,7 %. Med Skaun, som har hatt nesten 70 % vekst, er veksten i snitt ca.15 %

Mens Orkdal har hatt en vekst på ca. 24 %, er det til dels betydelig befolkningsnedgang i de andre kommunene. I samme periode har Trondheim hatt en befolkningsøkning på ca. 41 % og Stjørdal, Malvik og Melhus i gjennomsnitt ca. 67 %.

Dette er ikke spesielt for vår region men en nasjonal trend. Gjennom lang tid har det vært en sentralisering de største byene og til regionsentrene men de minste kommunene har hatt befolkningsnedgang.

Befolkningsutvikling 1972 – 1980 – 2000 - 2015

En felles utfordring blir en stor endring i befolknings sammensetning med mange eldre og få i yrkesaktiv alder. Økning i arbeidsplasser og innbyggere vil være avgjørende for en bærekraftig utvikling for hele området.

Prognoser for utvikling

Samlet befolkning i 2015 er på 28147. Ut fra dagens befolkningstall er det beregnet prognoser med et lavt, middels og høyt alternativ.

Prognose	Lav	Middels	Høy
2020	29301	29792	30317
2040	32850	35948	40427

Befolknings sammensetning (demografi)

Ut fra en middels prognose vil forholdet mellom antall innbyggere i yrkesaktiv befolkning (20-66 år) og antallet over 67 år bli dramatisk endret de neste tiårene. I dag er det i snitt 3,7 i yrkesaktiv alder per innbygger over 67 år. I 2020 er forholdstallet 3,5 og i 2040 2,7. I Orkdal vil endringen bli størst: fra 3,9 i dag til 3,5 i 2020 og 2,4 i 2040.

2.5.1 En stor kommune i Midt-Norge – et regionalt tyngdepunkt

Med en sammenslåing av disse kommunene vil den nye kommune være blant de største i Midt-Norge utenom Trondheim og den eneste relativt store bykommunen utenom Trondheim i Sør-Trøndelag. Dette vil bety større slagkraft og forhold til de store bykommunene i Nord-Trøndelag. Det er rimelig å tro at dette vil ha betydning for mulighetene for vekst i regionen og også en bedre mulighet for å nå fram interessepolitisk. Med en regionalisering av statlige oppgaver vil en kommune av en slik størrelse ha en styrket posisjon for å få tildelt disse. I en utredning om regionale tyngdepunkt i regi av Sør-Trøndelag fylkeskommune (NIBR 2013-13) framgår det at Orkanger allerede framstår som det største regionale tyngdepunktet i fylket utenom Trondheim.

2.6 Oppsummering

De seks aktuelle kommunene framstår i stor grad som en «hverdagsregion». De er plassert langs viktige samferdselsårer med Orkanger som et knutepunkt. Det er moderate avstander mellom kommunesentrene og det er stor grad av arbeidspendling mellom kommunene. Unntaket er Rindal som har noe større avstand og lite arbeidspendling til og fra de andre kommunene. Orkanger er handelssentrum for innbyggerne og kommunene har også felles legevakt her. I tillegg er idrett og kultur områder som knytter innbyggerne sammen.

De aktuelle kommunene har i snitt hatt relativt svak vekst de siste tiårene, og i likhet med den generelle sentraliseringa i landet er det en befolkningsnedgang i de minste kommunene med størst avstand til storbyen Trondheim. Orkdal som en relativt stor kommune med kort avstand til Trondheim har heller ikke hatt veldig sterk vekst sett opp mot andre kommuner i Trondheimsregionen. Alle kommuner vil få en sterk økning av eldre innbyggere framover, og dette vil være enda mer utfordrende for områder med befolkningsnedgang.

Et sentralt spørsmål vil derfor være om kommunene vil ha et bedre grunnlag for å opprettholde befolkningsgrunnlaget og skape vekst i en sammenslått og større kommune. En ny kommune basert på disse seks kommunene vil ha en samlet befolkning på bortimot 30.000 og dermed være en av de største kommunene i Midt-Norge utenom Trondheim. Det er rimelig å tro at en større kommune vil kunne spille en rolle som en vekstkraft i området mellom Trondheim og Kristiansund også på grunn av den aktiviteten og det vekstpotensialet som finnes i området.

I forbindelse med kommunereformen har det vært stort fokus på storbyenes mulighet for vekst og utvikling, og i vårt fylke har enkelte skissert en utvidelse av Trondheim til å omfatte flere kommuner inkludert Stjørdal og Orkdal. Det er ingen tegn til at sentraliseringen mot byer og større tettsteder vil stoppe opp eller reverseres, og det blir da et spørsmål om en større kommune utenom Trondheim i vestdelen av fylket vil være et bedre alternativ med tanke på vekst og utvikling i hele regionen.

3 Næring og stedsutvikling

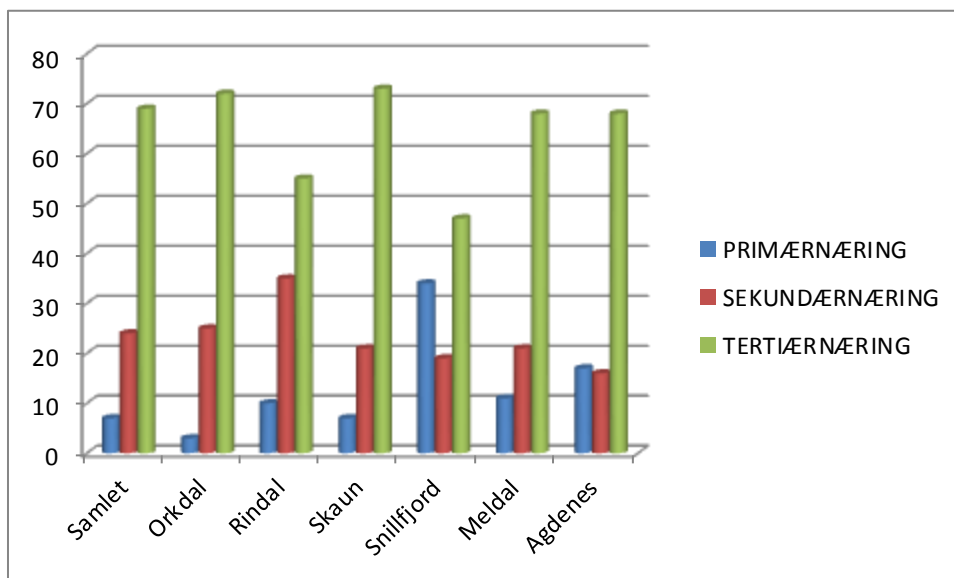
3.1 Næringsliv og tettsteder

Befolkningsutvikling henger tett sammen med næringsutvikling og tilgang på arbeidsplasser. Stedsutvikling er også viktig for å gjøre regionen attraktiv, og tilbudet i de ulike tettstedene og i Orkanger som regionsenter er vesentlig for å gjøre området attraktivt for bosetting.

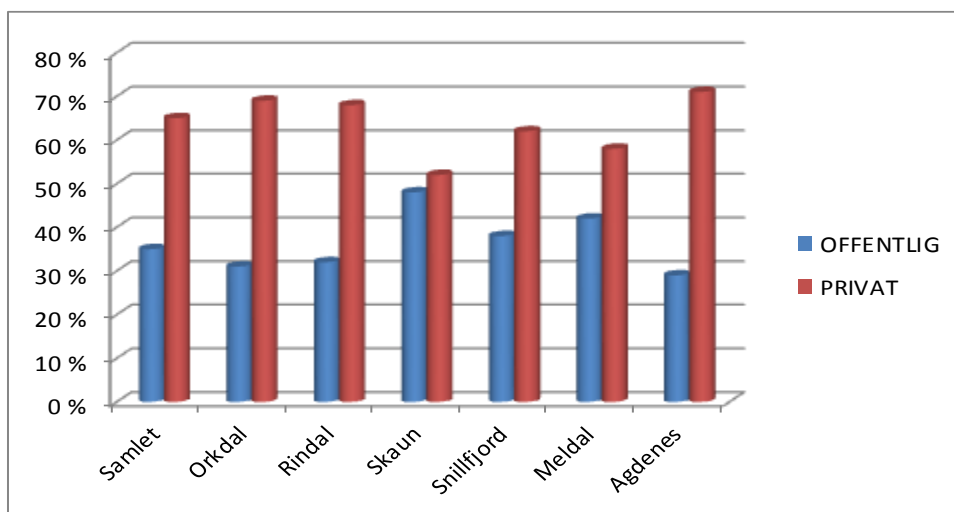
Kommunene som deltar i fellesutredningen har det siste året deltatt i arbeidet med en strategisk næringsplan i regi av Orkdalsregionen. Det er naturlig å vise til dette arbeidet når det gjelder både videre kunnskapsgrunnlag og strategier.

3.1.1 Næringsstruktur

Kommunene har ulik næringsstruktur, og størst forskjell er det på andelen som er sysselsatt innen primærnæringen, d.v.s. i hovedsak landbruk.

Det er også variasjoner når det gjelder sysselsetting innen offentlig og privat sektor.

Det er sterke og tradisjonsrike industrimiljø i området, og da særlig i Orkdal og Meldal. Det er store aktører innen prosessindustri og leverandørindustri til olje- og gass-sektoren samt underleverandører til denne industrien. Det er også mekanisk industri og noe treindustri.

Det er også en del bygg- og anleggsbedrifter i området samt transportbedrifter.

Orkanger havn er utpekt som regionhavn, noe som er særlig viktig for industribedriftene, og det forventes økt sysselsetting innen transport knyttet til videreutvikling av havna.

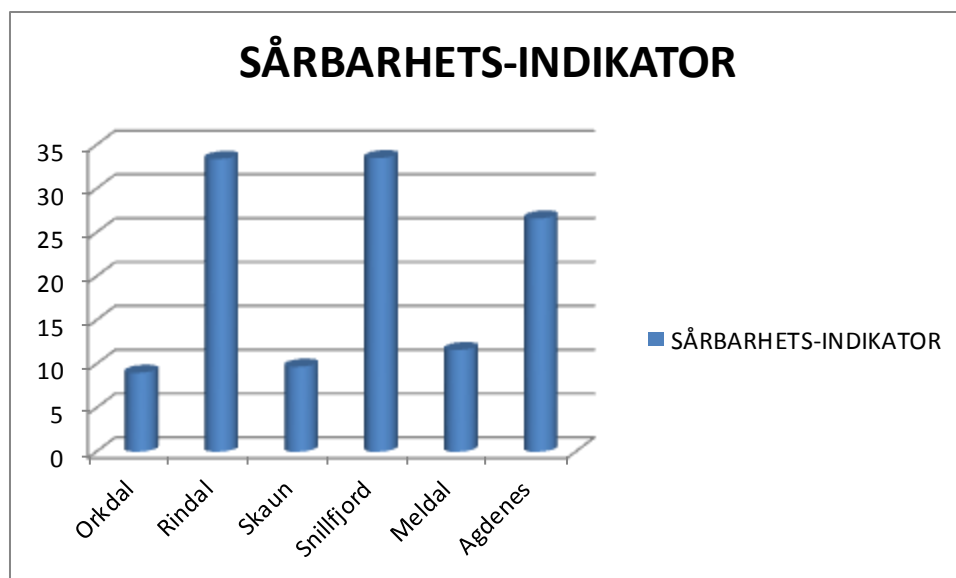
Handel og service sysselsetter mange, og Orkanger er handelssenter for en stor region. Innenfor offentlig virksomhet er kommunene en stor arbeidsgiver og i tillegg er det videregående skoler i Orkdal og Meldal samt sykehus på Orkanger. Offentlige etater som ligningskontor, politi og NAV har også regionenheter på Orkanger.

I Orkdal har det vært nedgang i sysselsettinga i landbruket, men for kommunene samlet er landbruket fortsatt viktig, og i Meldal er det en satsing på utvikling av denne næringa. Det er også en sterk havbruksnæring i regionen, og for disse kommunene gjelder det særlig Snillfjord.

3.1.2 Næringsliv og sysselsetting i framtida

Tilgangen til arbeidsplasser er vesentlig for en bærekraftig utvikling, og det er mange usikkerhetsfaktorer knyttet til norske arbeidsplasser både når det gjelder konkurranseevne internasjonalt og oljenæringas rolle. Tilgang til arbeidskraft og kompetanse er også viktige faktorer.

Denne indeksen sier noe om hvor sårbart næringslivet i kommunen, målt ved å kombinere tre indikatorer: hjørnesteinsfaktor, bransjespesialisering og arbeidsmarkeds- integrasjon. En høyere verdi tilsvarer større sårbarhet. (Telemarksforskning,basert på 2011-tall)

Med utgangspunkt i Telemarksforskning sin modell har næringsstrukturen i Rindal, Snillfjord og Agdenes en stor grad av sårbarheter mens Orkdal, Meldal og Skaun framstår som mer robust. For Skaun må det tas i betraktning at en høy andel pendler ut av kommunen og at den relative andelen som arbeider i offentlig sektor er høyere enn i de andre kommunene. Over 70% av innbyggerne er arbeidspendlere mens andelen for de andre kommunene ligger på fra 30 – 43%. (kap.2.2.)

3.1.3 Oversikt tettsteder

Tettsted er definert slik: et minimum av offentlig tjenestetilbud, samt handel/ service og et innbyggertall på min. 200 innbyggere.

Kommune	Tettsteder og innbyggere *kommunesenter
Agdenes	Lensvik 1000* Vassbygda/Selva 400
Meldal	Grefstad 621* Løkken 1333 Storås 301 Å 280
Orkdal	Orkanger*/Fannrem 7865 Svorkmo 258
Skaun	Børsa* 1445 Buvika 2538 Viggja 361Venn ?, Eggkleiva 250
Snillfjord	Krokstadøra*
Rindal	Rindal sentrum 670*

3.1.4 Handel og service i kommunene

Handelstilbudet har gjennom flere år blitt sentralisert, og distriktene har mistet mange forretninger samtidig som Orkanger stadig får nye etableringer, og gjennom utvidelsen av Amfi-senteret har en nå fått et stort kjøpesenter med de aller fleste kjedebutikkene representert. I tillegg er det interesse fra handelsaktører å etablere flere tilbud i regionsenteret. Det er enda dagligvarebutikker i mindre tettsteder samt enkelte andre tilbud, men innbyggerne må i stor grad reise ut av kommunen for å kjøpe andre varer og tjenester. Dette er et tap for distriktene, men samtidig er det viktig at det er et tilstrekkelig tilbud innen regionen slik at innbyggerne i distriktet ikke tvinges til å kjøre til Trondheim eller evt. Kristiansund for de som bor lengst vest i regionen.

3.2 utfordringer og muligheter i ny kommune

3.2.1 En region med stor aktivitet og stort potensial

Hitra, Frøya og Snillfjord har betydelig havbruksnæring, og den store veksten her har ringvirkninger for hele regionen. I samme område arbeides det også med utbygging av vindkraft, noe som vil gi betydelige ringvirkninger både i anleggsfasen og seinere. Videre arbeides det med å realisere smelteverk på Tjeldbergodden basert på bærekraftig utnyttning av Co2 i produksjonen. Utbygging av kampflybasen på Ørlandet er også viktig for hele regionen.

Det robuste industrimiljøet, som særlig er lokalisert på Orkanger, jobber kontinuerlig med utvikling for fortsatt å være konkurransedyktig i internasjonal sammenheng.

Verdifulle naturområder og kulturhistorie bør gi muligheter for verdiskaping i langt større skala enn det vi ser i dag. Det pekes også på landbruk som et viktig område for utvidet verdiskaping, ikke minst når det gjelder mulighet for tilleggsnæringer innen kultur- og naturbasert næringsutvikling. I tillegg arbeides det med en tresatsing, bl.a. med bruk av massivtre, noe som kan være en mulighet til en ny utvikling innen skog- og trenæring.

Handel og service er et betydelig næringsområde med mange arbeidsplasser, og her er det også et potensial for videreutvikling av et enda større tilbud i regionen. Dette vil redusere handelslekkasjen til Trondheim ytterligere og gi flere arbeidsplasser og mer verdiskaping lokalt.

Infrastruktur i form av veier, havn og bredbånd er viktig for å bevare og utvikle arbeidsplassene i regionen, og her er det både planlagt og pågående utbygging. Nærheten til FoU-miljøene i Trondheim bør gi gode muligheter til utvikling av konkurransedyktige bedrifter.

3.2.2 Strategisk næringsplan

Med strategisk næringsplan for hele Orkdalsregionen har kommunene et godt grunnlag for videreutvikling, og den skisserer følgende strategiområder:

- Matproduksjon
  - Blå mat
  - Grønn mat og naturbruk
- Kulturbaserte næringer, opplevelsesnæring og reiseliv
- Samferdsel
- Utdanning, rekruttering og kompetanse
- Utvikling av rammevilkår for industrien

Disse områdene er aktuelle for de seks kommunene som utredningen omfatter.

3.2.3 Et sterkere felles næringsapparat

Etter flere år med sterk økonomisk vekst i Norge, er det nå større usikkerhet for framtida. Evne til omstilling og nyskaping blir viktig, og vi må forholde oss til økt konkurranse mellom regioner og nasjoner. I en slik situasjon må kommunene være mer aktive for å skape aktivitet og verdiskaping, og det krever også et aktivt næringsapparat for å realisere strategiene i den nye næringsplanen. Det må vurderes om en er bedre tjent med felles og sterkere næringsressurser som kan jobbe offensivt inn mot FoU-miljø og regionale og statlige næringsaktører. I dag er det i varierende grad egne ressurser som jobber med næring i kommunene, og i de minste kommunene blir dette ivaretatt av ordfører og rådmann. Samtlige kommuner er medlemmer i Næringshagen på Orkanger, og Orkladal næringsforening har medlemmer i Orkdal, Meldal, Snillfjord og Agdenes. For Skaun sitt vedkommende er den lokale foreninga en avdeling under Trondheim næringsforening.

Kommunene tilhører ulike soner når det gjelder differensiert arbeidsgiveravgift, men her har regjeringen klarlagt at dagens grenser for støtte videreføres inntil ordningen skal revideres i 2021.

3.2.4 Strategier for vekst i Orkanger og i tettstedene/regionen

I en sammenslått kommune vil det være viktig å arbeide med strategier for vekst og utvikling i hele kommunen ettersom det er en sterk gjensidig sammenheng mellom senteret og i omlandet. Dette gjelder både næringsliv/arbeidsplasser, lokalisering av tjenestetilbud og stedsutvikling. Etter hvert vil det sannsynligvis bli ledige areal i tidligere rådhus, og dette bør også sees på som en mulighet til nyskaping. I tillegg til servicekontor og andre lokale kontor kan en vurdere muligheter for andre funksjoner som kan skape vekst og aktivitet. Utvikling av attraktive tettsteder er viktige for bolyst, og dette er også et område der det er viktig med lokalt engasjement og muligheter for fellesprosjekt mellom kommune og lag og organisasjoner. Dette er også viktig i et lokaldemokratiperspektiv, og enkelte kommuner har allerede prøvd ut slike samarbeidsmodeller.

3.3 Oppsummering

I et framtidsperspektiv er det større usikkerhet enn på lenge når det gjelder utviklinga i norsk næringsliv og økonomi, men kommunene har et godt utgangspunkt i og med at det allerede er et sterkt og i stor grad robust næringsliv. I tillegg er det planlagt store investeringer i regionen og sterk utvikling i enkelte næringer som får ringvirkninger i hele området. Med et samlet næringsapparat vil en ha større styrke til å sikre gevinst ut av de mulighetene som finnes og til å bidra til vekst og nyskaping generelt gjennom en sterkere rolle opp mot FoU-miljø og regionale og sentrale

næringsinstanser. Et tett samarbeid med næringsmiljøene i Trondheim og Kristiansund er også en naturlig strategi.

For en samlet kommune vil framtidig vekst og bærekraft være et resultat av både vekst og utvikling i byen Orkanger og i tettstedene og hele omlandet. Dette bør være en felles intensjon som det arbeides målbevisst mot.

4 Oppvekst/utdanning

4.1 Status for tjenesteproduksjonen

4.1.1 Barnehage

Kommune	barn i barnehage	dekningsgrad	barnehager
Agdenes	83	100%	Mølnebukt: 16 plasser Lensvik: 67 plasser
Meldal	182	84,1%	Løkken: 90 plasser. Grefstad: 59 plasser Storås: 65 plasser Å: 41 plasser
Orkdal	724	95,4%	Evjen: 157 Gjølme: 72 plasser Grøtte: 160 plasser. Orkanger: 97 plasser. Rianmyra: 120 plasser Årlivoll: 73 plasser Liavoll: 40 plasser*
Rindal	100	97,1%	Bolme: 74 plasser. Øvre Rindal: 36 plasser. Rindal: 24 plasser
Skaun	574	91,1%	Oterhaugen: 146 plasser Hammerdalen: 125 plasser Ilhaugen: 51 plasser Viggja: 22 plasser Børsa: 144 plasser *Fredly: 40 plasser Venn: 38 plasser Jåren/Råbygda: 31 plasser
Snillfjord	33	85%	Krokstadøra : Ven: Hemnskjela:

*privat barnehage

Tabellen viser at de aller fleste barn går i barnehage, jfr. en dekningsgrad på fra 84,1% og opp til 100. Kommunene har en desentralisert barnehagestruktur, og særlig i de minste kommunene er det oppvekstsentra der barnehagene i stor grad er samlokalisert med skoler og SFO.

4.1.2 Grunnskole

Kommune	Skolebarn	Skoler
Agdenes	175	Lensvik: 1– 10 / 147 elever. Lysheim: 1- 7 / 28 elever
Meldal	433	Meldal: 1 – 10 / 317 elever Montesorriskole 1 – 10 / 116 elever.* (Løkken)
Orkdal	1489	Evjen: 1 – 7 / 145 elever. Gjølme: 1 – 7 / 130 elever. Grøtte: 1 – 10 / 475 elever Orkanger barneskole: 1 – 7 / 300 elever

		Orkanger ungdomsskole: 8-10 / 245 elever Årlivoll: 1- 10 / 210 elever
Rindal	263	Rindal: 1-10 / 220 elever. Øvre Rindal: 1-7 tredelt / 30 elever. Fra 2016: 1-10 skole i Rindal (Øvre Rindal skole legges ned)
Skaun	1071	Buvik Børsa Jåren-Råbygda Skaun ungdomsskole Venn Viggja
Snillfjord	111	Hemnskjela: 1 – 4 skole / 11 elever Krokstadøra: 1 – 10 skole / 79 elever. Ven: 1 – 7 / 21 elever

*Privat skole

Tabellen viser tydelig at også skolestrukturen i de seks kommunene for det meste er desentralisert. Vi ser at Meldal har kun en kommunal skole men i tillegg har en privat skole på Løkken. Både i Agdenes, Snillfjord, Skaun og Rindal er det barneskoler med for få elever til ordinær klassesdeling.

4.1.3 Voksenopplæring

Kommunene har plikt til å gi voksenopplæring både etter lov om introduksjonsordning for flyktninger og opplæringsloven. I tillegg gis også tilbud til "betalings elever", det vil si elever som ikke har rettighet til opplæring men som ønsker norskopplæring, ofte arbeidsinnvandrere.

Kommune	Antall elever (2014)	Organisering	Vedtak ang. Mottak flyktninger
Agdenes	1	Kjøper tjenester av Orkdal og Ørland	Vedtak om mottak
Meldal	14	Kjøper tjenester av Orkdal	Vedtak om mottak
Orkdal	73	Se under	Vedtak om mottak av 40 i 2015 og 40 i 2016.
Rindal	0 (2015: 12)	Egen tjeneste fra 2015 Kjøpt tjeneste av Surnadal	Vedtak om mottak av 30 i perioden 2014 - 2016
Skaun		Kjøper tjenester av Orkdal. Avtale varer til 30.04.2016	Vedtak om mottak 12 i 2015, og 6 i 2016.
Snillfjord	3	Kjøper tjenester av Hitra, Orkdal og STFK	Ikke mottaksvedtak

Tabellen viser at foruten Rindal, som startet opp voksenopplæring i egen regi fra 2015, er det bare Orkdal som driver voksenopplæring i egen regi og gir tjenester etter både lov om introduksjonsordning og opplæringsloven. Tilbudet er lokalisert i Kvalifiseringsbygget på Follo.

Voksenopplæringa bemannes med 10 ansatte (8,7 årsverk) Alle deltagerne har fremmedkulturell bakgrunn, og hovedvekten av deltakerne er fra Orkdal, men kommunen har og avtale om opplæring med Agdenes, Meldal, Midtre Gauldal, Skaun og Snillfjord. I 2014 var det 122 deltagerne; 73 fra Orkdal, 20 fra Skaun, 2 fra Agdenes, 11 fra Meldal, 1 fra Snillfjord, 3 fra Midtre Gauldal, 2 fra Melhus og 10 såkalte betalings elever.

4.1.4 PP-tjeneste (Pedagogisk, psykologisk tjeneste)

Kommune	Årsverk	Organisering
Meldal	1,8	Egen tjeneste
Orkdal/Agdenes	7,16	Får tjeneste fra Orkdal som vertskommune
Rindal	(1,4)	Inngår i samarb. Halså/Surnadal
Skaun	1,88	Egen tjeneste
Snillfjord	(1)	Inngår i samarb. Hitra, Frøya, Sør-Fosen – eget lokalkontor

Vi ser at PP-tjenesten er et av de områdene der de minste kommunene har utfordringer. Utenom Orkdal er det bare Meldal og Skaun som har egen tjeneste, men Meldal har også vurdert kjøp av tjenesten fra Orkdal. PPT skal dekke fagområder der det er krevende å rekruttere. Foruten spesialpedagoger gjelder dette også logoped og psykologer.

4.2 Utfordringer og muligheter i ny kommune

4.2.1 Generelt utfordringsbilde for oppvekstsektoren

Den generelle utfordringen for oppvekstsektoren er å utvikle det pedagogiske tilbudet i forhold til dagens utfordringsbilde. Det store frafallet fra videregående skole er et stort samfunnsproblem, og det er erkjent at det pedagogiske tilbudet i barnehage og grunnskole er et viktig fundament for videre skoleløp. Det er også bekymringsfullt at mange barn og unge sliter med psykiske problemer. Generelt har samtlige kommuner utfordringer mht læringsresultater, noe som kommer til uttrykk i sammenligninger med andre land. Det er derfor stort fokus på å utvikle kompetanse og en kunnskapsbasert pedagogisk praksis både i barnehage og skole.

4.2.2 Fremmedspråklige

Fremmedspråklige utgjør etter hvert en stor gruppe både når det gjelder barnehage, grunnskole og voksenopplæring. Det er variasjoner mellom kommunene, og det er særlig Orkdal og Meldal som har bosatt flykninger. Orkdal sitt mottaksvedtak fører i seg selv til behov for kapasitetsøkning ved voksenopplæringa, men med den store flyktingestrømmen fra høsten 2015 blir det sannsynligvis en forventning til samtlige kommuner om økt mottak, og mye tyder på at dette vil bli en stor oppgave for kommunene framover. Integrering er en oppgave for hele samfunnet men i særlig grad oppvekst og utdanning. Norskopplæring for fremmedspråklige krever særskilt kompetanse, og i tillegg kreves morsmåls lærere og tolketjeneste.

4.2.3 Skolestruktur

Enkelte av kommunene har utfordringer når det gjelder skolestruktur., d.v.s. de har grendaskoler som er under vurdering. Slike vurderinger bør ikke knyttes til en evt. sammenslåing av kommuner men må til enhver tid være en vurdering av kostnader opp mot det faglige og sosiale tilbudet til elevene. En sammenslåing av kommuner skal i utgangspunkt gi et økonomisk handlingsrom mens det er forventet at de minste kommunene vil få mindre overføringer fra staten ved endring av inntektssystemet. Det er derfor ikke sannsynlig at en sammenslåing i seg selv vil tvinge fram skolenedleggelse av økonomiske grunner.

4.2.4 Fleksibilitet for familiene

Skoler og barnehager bør uansett lokaliseres nært der folk bor. Og i noen grad vil en sammenslått kommune kunne gi større fleksibilitet til å velge for familiene. I noen tilfeller vil skolekretsene kunne endres på en måte som gir mindre avstand for enkelte med bortfall av tidligere kommunegrenser. Foreldrene vil også i større grad kunne velge barnehage i forhold til hva som er tjenlig mht bosted og

arbeidsplass. En større kommune vil også ha flere mulighet for å tilby temabarnehage -/grupper; friluftsliv, idrett, musikk/drama osv.

4.2.5 Økt samlet kompetanse i tjenestene

Den største gevinsten ved en sammenslåing vurderes å ligge i kompetanse innen tjenesteområdene. En felles PP-tjeneste vil ha større mulighet til å tilby spisskompetanse til å bistå enkeltbarn og familier, og en vil også ha mulighet for å utvikle fagavdeling for barn med spesielle behov.

En større kommune vil også ha mulighet til å drive kompetanseheving og etter- og videreutdanning for egne ansatte både i skole og barnehage, og det kan organiseres fagnettverk blant grupper av ansatte slik at en kan utvikle større fagmiljø. Ikke minst vil en ha en sterkere posisjon når det gjelder både utdanningsdirektør og FoU-miljø slik at en kan ta del i ny kunnskap og utviklingsarbeid for å fremme kvalitet i tjenestene. En egen utviklings- og forvaltningsavdeling for grunnskole, barnehage og PPT kan være en drivkraft for dette.

4.2.6 Stordriftsfordeler

Samtlige kommuner har per i dag ressurser til overordnet ledelse og administrasjon på oppvekstsida, og på mange områder utføres de samme oppgavene parallelt i kommunene. Dette gjelder også planverk, som det brukes store ressurser til. Uten å redusere bemanning som jobber direkte med barna i barnehage og skole ligger det både et innsparingspotensial her og en mulighet til økt satsing på kvalitet. Det vil også være stordriftsfordeler når det gjelder innkjøp. Ikke minst vil det være gevinster i å samordne fagsystem, et område som kommunene arbeider parallelt med per i dag. Dette gjelder også datasystem som foreldrene har tilgang til.

4.2.7 En mer uavhengig tilsynsrolle

Kommunene har generelt en plikt til å ha kontroll med at tjenestene drives i samsvar med lov og forskrift, og på barnehageområdet har kommunene en direkte tilsynsrolle overfor egne barnehager. En større kommune vil ha et bedre utgangspunkt for å mestre denne oppgaven både når det gjelder tilgang til kompetanse og når det gjelder avstand mellom den som skal føre tilsynet og den enkelte barnehage som skal vurderes.

4.3 Oppsummering

For oppvekstområdet må tilbudet innen barnehage og grunnskole være desentralisert, og en kommunesammenslåing bør ikke i seg selv aktualisere en sentralisering. Strukturen og tilbudet vil derfor i stor grad bli likt dagens tjenestetilbud. Gevinsten ved en sammenslåing vil være å få samlet overordnet ledelse og stabsressurser og samordne fagsystem slik at en kan oppnå stordriftsfordeler og styrke fagkompetanse og utviklingskraft.

Avhengig av hvor stor en ny kommune blir i utstrekning vil økte avstander være en negativ faktor. Dette må imidlertid også sees opp mot den fordel at en i større grad vil ha tilgang til fagkompetanse innen egen kommune og dermed være mindre avhengig av andre instanser. Teknologi gir også stadig bedre muligheter for kommunikasjon, noe som også i en viss grad oppveier ulempen ved geografiske avstander.

5 Helse og omsorg

5.1 Status for tjenestene

5.1.1 Pleie- og omsorgstjenester

Tjenestetilbud	Agdenes	Meldal	Orkdal	Skaun	Snillfjord	Rindal
Antall langtidsplasser	23	40	94	34	20	36
Antall korttidsplasser	4	11	24	11	1	7
Dekningsgrad langtidsplasser 80+	33%	17,1%	24%	19%	27,4%	27,7
Plasser boliger med heldøgns omsorg	23	32 (38)	42	25	11	4
Dekningsgrad omsorgsbolig med heldøgns omsorg	33% (totalt)	25,8%	24% totalt	36%	27,4 % totalt	2,3

Samtlige kommuner har samlet institusjonsplassene ved en enhet sentralt i kommunen. Her er det langtidsplasser, korttidsplasser/rehabilitering samt egne avdelinger for demente. Disse institusjonene har også egne kjøkken, og de fleste har tilbud om matombringning til hjemmeboende herfra. Kommunene har også dagsentertilbud knyttet til institusjonene.

I tillegg har kommunene omsorgsboliger med heldøgns omsorg som er lokalisert på forskjellige steder i kommunen. Disse betjenes av Hjemmebaserte tjenester som har døgnvakt. Agdenes har passiv vakt 15-18 og fra 22 til 07:30 og Rindal fra 22.00 – 08.30..

Brukerne tildeles tjenester etter en faglig vurdering av behov, og det fattes enkeltvedtak om tildeling av tjenester. Andre tjenester som kan tildeles er brukerstyrt personlig assistent (BPA), omsorgslønn og støttekontakt. Mange har også trygghetsalarm som er knyttet opp mot vakttelefon hos Hjemmetjenesten.

5.1.2 Legetjeneste

Årsverk	Agdenes	Meldal	Orkdal	Skaun	Snillfjord	Rindal*
Kommunelege	0,1	0,94	2,5	0,14	0,2	0,8
Helsestasjonslege	0,1	0,27	0,2	0,3		
Tilsynslege	0,1	0,27	2,1	0,49		
Kommuneoverlege	0,1	0,40	0,2	0,5		
Fastlege	0,6	3	10	5	1	1,2
Turnuskandidat	1	1	2			

Almennlegetjeneste utøves gjennom fastlegene, og det er legekantor i Lensvik, Meldal, Orkanger(2), Fannrem, Krokstadøra, Skaun og Rindal. Kommunene har organisert felles beredskap/legevakt gjennom SiO, som er lokalisert ved Orkdal sykehus.

I tillegg kommer offentlig legearbeid (tilsynslegearbeid, skolehelsetjeneste, miljøretta helsearbeid og samfunnsmedisin) som ivaretas gjennom avtaler om deltidsstilling med den enkelte lege.

5.1.3 SiO

Samhandlingsenheten i Orkdalsregionen ble opprettet ved Orkdal sykehus i forbindelse med helsereformen og inneholder tilbud om øyeblikkelig-hjelp senger som for definerte grupper skal hindre unødige sykehusinnleggelser. Felles legevaktjeneste er også organisert under SiO. Det er til sammen 12 kommuner som inngår i dette samarbeidet, og en ser behov for å utvikle enheten for å få

bedre kapasitetsutnyttelse. Det er imidlertid naturlig å vurdere dette ut fra evt. endringer i kommunestrukturen.

5.1.4 Fysio- og ergoterapi

Årsverk	Agdenes	Meldal	Orkdal	Skaun	Snillfjord	Rindal
Kommunale stillinger	1,6	4,2	6,9	2,5	1	1
Tilskuddshjemler	0,5	1,4	5,5	1,8		0,75
Fysio	0,6	2,2	4	1,4	0,6	
Turnus fysio			1	1		
Ergo	1,0	1,5	2	0,7		
Frisklivsveileder			0,6		0,2	
Fysak-koordinator			0,3	0,4	0,2	
Folkehelsekoordinator		0,5				0,5

Dette er et fagområde med relativt få ansatte per kommune. Det er både kommunale fysioterapeuter og privatpraktiserende med kommunale tilskudd. De siste årene har det vært en satsing på forebyggende folkehelsearbeid, noe som har ført til stillinger som frisklivsveiledere, Fysak-koordinatorer og Folkehelsekoordinatorer. Vi ser imidlertid at dette er små deltidsstillinger i kommunene.

5.1.5 Helsesøstertjeneste

	Agdenes	Meldal	Orkdal	Skaun	Snillfjord	Rindal
Helsesøstre, årsverk	1	2,2	7,5	5	1	1
Jordmødre, årsverk	0,2	0,4	0,7	0,4	0,25	0,2

Helsesøstertjenesten har vært politisk prioritert fra sentralt hold de siste årene ettersom en ser dette som viktig i forhold til bl.a. psykiske problemer og dropout-problematikk.

5.1.6 Psykisk helse og rusarbeid

	Agdenes	Meldal	Orkdal	Skaun	Snillfjord	Rindal
Antall årsverk	2	3,75	29	7,4	1	2,5
Psykologer, årsverk	0	0	2		0	0

Orkdal er det også opprettet egen barnebolig for barn og unge som trenger heldøgns omsorg.

Dette har også vært et statlig satsingsområde, og det er forventet at kommunene vil få et enda større ansvar for psykisk helsearbeid de kommende årene.

5.1.7 Barnevern

	Agdenes	Meldal	Orkdal	Skaun	Snillfjord	Rindal
Årsverk	1,1	3,3	7,3	5,55	1,35	2,3
Barn under omsorg	0	14	28	26	2	2
Fosterhjem	0	14	30	8	4	2

Orkdal er vertskommune for interkommunal tjeneste for Meldal, Agdenes og Skaun. Tjenesten har til sammen 17,25 årsverk og er stor nok for en teamorganisering og spesialisering av oppgaver:

- Mottaksteam; mottak av meldinger og undersøkelser.
- Omsorgsteam: fosterhjemsoppfølging samt oppfølging av barn i institusjon.
- Tiltaksteam: hjemmebaserte hjelpetiltak.

Snillfjord har interkommunal tjeneste sammen med Hemne mens Rindal inngår i interkommunal tjeneste med Surnadal og Halså.

5.1.8 NAV

Årsverk fagstillinger	Agdenes	Meldal	Orkdal	Skaun	Snillfjord	Rindal
Kommunale	0,6	3	9,2	3,5	0,85	1,1
Statlige	1,2	3	10	6,1		2

Orkdal er vertskommune for Agdenes men kommunene har to ulike partnerskapsavtaler med NAV Sør-Trøndelag. Også her har Snillfjord interkommunalt samarbeid med Hemne og Rindal med Surnadal og Halså.

5.1.9 Krisesenter

Kommunene har også et samarbeid om felles krisesenter i Orkdal og omegn krisesenter.

5.2 utfordringer og muligheter i ny kommune

5.2.1 Demografi og økte pleie- og omsorgsoppgaver

Den antatt største utfordringen for kommunene de neste 10 årene er en omlegging av pleie- og omsorgstjenestene for å kunne ivareta bortimot dobbelt så mange eldre som i dag. Det arbeides mot en større satsing på hjelp i hjemmet og hverdagsrehabilitering, og det erkjennes at vi må ta i bruk omsorgsteknologi som et supplement til tjenestene. Det må også etableres andre boformer slik at flest mulig kan mestre egen livssituasjon. På dette området er det mer enn på noe annet område et stort behov for innovasjon, og her må frivilligheten og lokalsamfunnene også trekkes inn i prosesser for å kunne ivareta morgendagens eldre på en god måte.

Dette er en enorm utfordring for kommunene da det ikke bare dreier seg om å anskaffe nytt utstyr og ny kompetanse, men både tjenestene og samfunnet rundt må endres for å møte denne utfordringen. Dette krever innovasjon, og en sammenslått kommune vil ha sterkere utviklingskraft for å drive utviklingsarbeid i samarbeid med FoU-miljøene. Det er behov for et grundig planarbeid for å se ressurser i sammenheng og lage en totalplan i forhold til framtidige behov. Både Orkdal og Skaun får en dobling av antall eldre over 80 år. Meldal får en 50% økning, mens Agdenes, Snillfjord og Rindal har noe mindre. Flere av kommunene har eldre bygningsmasse som bør skiftes ut. En må få på plass kompetanse til planlegging av tjenesteomfang, teknologi og bygningsmessige løsninger for framtida.

Ikke minst vil denne situasjonen kreve flere ansatte innen alle kategorier helsepersonell, og bl.a. rekruttering og organisering av legetjenester blir et viktig område.

5.2.2 Helsereformen og overføring av oppgaver til kommunene

Helsereformen har også medført at kommunene har fått økte og mer faglig krevende oppgaver samtidig som liggetid i sykehus reduseres. Dette har ført til økt press på kommunene både når det gjelder kapasitet og kompetanse, og flere kommuner opplever å måtte betale betydelige beløp til helseforetaket når en ikke er i stand til å ta i mot utskrivningsklare pasienter. Et tydelig utviklingstrekk er at flere alvorlig syke bor hjemme mens de mottar avansert medisinsk behandling av hjemmetjenestene.

Det er i tillegg signalisert en utvidelse av helsereformen til å gjelde også psykiatri og rus. Det innebærer å ta i mot utskrivningsklare og å opprette akutt-tilbud også for disse gruppene.

5.2.3 Felles og fleksibel utnytting av tjenestetilbud.

Oversikten viser at kommunene samlet har relativt god institusjonsdekning ut fra dagens befolkning. Behovene vil imidlertid variere i den enkelte kommune, særlig for ressurskrevende brukere med særlige behov. En kommunesammenslåing vil muliggjøre en bedre samlet utnyttelse av tilgjengelig kapasitet når det gjelder sykehjemsplasser og omsorgsboliger. Kommunene har også behov for mer spesialiserte tilbud til enkelte grupper, noe som er vanskelig å realisere i hver kommune. Dette gjelder f.eks. områder som yngre institusjonsboende og forsterka enhet for demente. Tilfeller med særlig ressurskrevende brukere oppstår med ujevne mellomrom, og kommunene har store utfordringer med å gi et godt tilbud til disse brukerne som har store hjelpebehov. En større kommune vil ha et bedre utgangspunkt for å gi et godt tilbud til slike brukere både når det gjelder kompetanse og kapasitet samt at det vil gi stordriftsfordeler.

5.2.4 Økt ansvar for tekniske hjelpemidler

Kommunene ser også ut til å få et utvidet ansvar for tekniske hjelpemidler, og dette er et område som med fordel kan drives felles. Det vil stilles krav om at kommunen skal anskaffe tekniske hjelpemidler, og det vil kreve innkjøpsoppgaver og forvaltning av anbud. Kommunene må bringe og hente hjelpemidler, og det krever et apparat for distribusjon. Det vil også kreve økt personalinnsats for å kartlegge behov og identifisere riktig løsning. I tillegg vil det bety at kommunen skal ha et større ansvar for tilpasning, service og reparasjon av tekniske hjelpemidler, og DSB stiller krav om formell kompetanse innenfor elektronikk på området. Samtidig må kommunen ha kompetent teknisk personale innenfor velferdsteknologi, og i en evt. sammenslått og større kommune kan en sammen bygge et godt kompetansemiljø.

5.2.5 Felles Kommunelege- og samfunnsmedisinressurs

Legetjenesten er en viktig del av det kommunale helsetilbudet både i sykehjem og helsestasjon. I tillegg har kommunene fått økt ansvar for forebyggende folkehelsearbeid med bl.a. pålegg om kontinuerlig overvåking av folkehelse og ha oversikt over innbyggernes helsetilstand. Dette er et område som krever spesialkompetanse som kommunene vil ha vansker med å rekruttere hver for seg. I en større kommune vil dette være enklere, og en vil også ha mulighet for å opprette egne stillinger som kommuneleger for å få større helsekompetanse inn i den kommunale organisasjonen.

5.2.6 Felles folkehelsesatsing

Som tabellen viser er det små stillingsandeler i hver enkelt kommune til systematisk arbeid med folkehelse og fysisk aktivitet. I tillegg til "eldrebølgen" er folkehelse en svært stor utfordring i vårt samfunn, og mange trenger bistand for å legge om til en sunnere livsstil. Dette arbeidet må skje i samarbeid med idrettslag og andre frivillige organisasjoner, og mye av aktiviteten må skje desentralisert. Det bør imidlertid være en styrke med en felles fagenhet og evt. en selles frisklivssentral med mer samlet kompetanse som kan være pådrivere i arbeidet. Oversikten over fagressurser viser også her at ressursene i hver kommune er små. En god del tilbud kan også med fordel drives for kommunene samlet.

Fysio- og ergoterapeuter vil utgjøre viktige faggrupper, og med en felles enhet vil en ha rom for spesialisering og skape et fagmiljø som kan være attraktivt i forhold til rekruttering.

5.2.7 Felles hjelpetjenester for barn og familier

Som det er vist til overfor har Orkdal, Skaun, Meldal og Skaun felles barnevernstjeneste. Orkdal og Agdenes har felles PPT og felles NAV-kontor. Dette betyr mer robuste tjenester med mer samlet kompetanse. Ulempen er at mens noen av hjelpetjenestene inngår i interkommunale enheter, er

andre organisert i den enkelte kommune. Dette gjelder både skolehelsetjeneste, psykisk helsearbeid/rus. Helhet og sammenheng er viktige for barn og familier som har behov for ekstra bistand, og det er derfor viktig at tjenestene har godt samarbeid seg imellom. Erfaring viser at fysisk nærhet/samløkalisering skaper nært samarbeid i det daglige, og det bør derfor vurderes om en kan etablere en felles enhet med et helhetlig tilbud av hjelpetjenester. En vil kunne oppnå et sterkt fagmiljø til beste for barn og familier og også et attraktivt fagmiljø som kan være en interessant samarbeidspartner for FoU-miljøene. Oversiktene over dagens ressurser viser at det til dels er ansatte i deltidsstillinger som skal ivareta viktige funksjoner i de minste kommunene. NAV er også et fagområde som kan vurderes i denne sammenhengen. Utsatte familier kan ha sammensatte problemer som kan omfatte både økonomi, sysselsetting, psykisk helse og utfordringer i forhold til foreldre/barn-relasjoner.

Vi ser en tendens til at flere barn og unge får mer omfattende hjelpebehov, og Orkdal har i løpet av det siste året etablert en egen barnebolig for å gi et heldøgnsstilbud lokalt. Dette kan være interessant å videreutvikle i en større kommune, og lokale tiltak kan gi gevinster både når det gjelder kvaliteten på tilbudet og ressursbruk.

5.2.8 Økt mottak av flyktninger

I løpet av noen måneder har tilstrømmningen av flyktninger økt dramatisk, og mottak og integrering vil bli en stor oppgave for kommunene framover. Det er avgjørende at kommunene lykkes med integreringsarbeidet slik at flyktningene kommer ut i arbeidslivet og bidrar til verdiskapningen i samfunnet. Ut fra den demografiske utviklinga vi ser framover, kan denne gruppen bli viktig som en ressurs i arbeidslivet. I motsatt fall er sjansene store for at det oppstår sosiale problemer som også medfører store kostnader. Det er rimelig å tro at en større kommune samlet sett vil ha større kompetanse og styrke til å drive et godt mottaks- og integreringsarbeid.

5.2.9 Kompetanse og kompetanseutvikling

Kommunene har fått overført oppgaver fra spesialisthelsetjenesten, og det forventes en ytterligere overføring. Det er derfor avgjørende med tiltak for å øke andelen med 3- årig høyskoleutdanning i sektoren. En større kommune kan ha muligheter for å iverksette slike tiltak og også drive med kompetanseutvikling generelt på en mer effektiv måte enn om hver kommune hver for seg fortsatt skal utvikle egne kompetanseplaner og tiltak.

5.2.10 1.1.1 Felles IKT-satsing

Ikke minst på dette området er det fortsatt mye å hente på å ta i bruk IKT. Det er ulike fagsystem for de ulike deltjenestene og kommunene i mellom som må samordnes. Det gjenstår også mye når det gjelder å ta ut gevinster av datasystemene. Det gjelder både interne arbeidsprosesser men også kommunikasjon med brukere og pårørende.

Den største utfordringen ligger imidlertid i utviklingen i omsorgsteknologi som blir en helt nødvendig strategi for å møte "eldrebølgen". Erfaringene så langt viser at kommunene har store utfordringer med å ta ut gevinstene som ligger i IKT, og det er all grunn til å tro at et fellesprosjekt vil kunne gi kommunene et mye bedre utgangspunkt for å lykkes. Noe av tilskuddsmidlene til en sammenslåing vil også kunne benyttes på dette området.

5.2.11 Felles forvaltnings- og serviceenhet

Det vil også være ønskelig å samle forvaltningen, slik at all kartlegging, tildeling av tjenester og saksbehandling knyttet til dette samles i ett søknadskontor. Effekten av dette vil være lik tilgang på

tjenester til befolkningen og økt kompetanse i saksbehandlingen. Kommunene er pålagt å ha en Koordinerende instans/enhet, og den bør også være en del av søknadskontoret slik at brukere med sammensatte behov i størst mulig grad får et helhetlig og samordnet tilbud og kan forholde seg til en saksbehandler.

5.3 Oppsummering

Innen helse og omsorg må tjenestene i stor grad utføres desentralisert der brukerne er, og for de aller fleste vil det være ønskelig med botilbud på institusjon eller i omsorgsboliger i det lokalmiljøet der en har tilhørighet. For brukere med særlige behov vil imidlertid tilgangen til spesialisert kompetanse være det viktigste. For enkelte av disse gruppene er det også behov for å utvikle felles tilbud, f.eks. forsterka enhet for demente. For enkelte tjenester vil det sannsynligvis også være en fordel for brukerne med større avstand til hjelpeapparatet.

Gevinsten i en sammenslått kommune vil være en samling av ledelse og stabsfunksjoner. Større fagmiljø vil være avgjørende for å kunne gi brukerne gode tjenester i tråd med sentrale føringer og lovgivning. Slik status er i dag vil de mindre kommunene ha vanskeligheter med å rekruttere ansatte til stillinger med spesialkompetanse. Den største gevinsten ligger i at en samlet vil ha større styrke til å møte framtidens behov for pleie- og omsorgstjenester. Ved vedtak om sammenslåing bør en derfor prioritere å sette i gang et fellesprosjekt med tanke på disse utfordringene og definere felles ressurser til dette arbeidet.

Organisering og lederstruktur må utvikles med tanke på å finne en god balanse mellom desentraliserte basistjenester og samling av ledelse, stabstjenester og utviklingsprosjekter. Samtidig må en finne gode løsninger for lokalisering, og en samling av overordna funksjoner betyr ikke at arbeidet til daglig må gjøres i kommunesenteret. Nye arbeidsmåter og kommunikasjonsløsninger samt arbeidstakernes individuelle behov gjør at dette må vurderes fortløpende samtidig som hovedfokus må være tjenestetilbudet til innbyggerne.

6 Kultur og fritid

Området omfatter flere deltjenester og oppgaver:

- Kulturadministrasjon
- Kulturhus/kino
- Bibliotek
- Idrettsanlegg/samfunnshus
- Kulturskole (skolekorps)
- Museumsdrift
- Fritidsklubb/fritidsleder
- Frivillighetssentral
- Tilskudd til frivillige lag og organisasjoner

Dette er et område som i mindre grad er lovregulert slik at det er forskjellig omfang og ressursnivå ut fra politiske prioriteringer i kommunene. Området er også preget av stor frivillig aktivitet, og samspill mellom lag og organisasjoner og kommunene er viktig.

6.1 Status for området

Ressurser/tjenesteomfang	Agdenes	Meldal	Orkdal	Rindal	Skaun	Snillfjord
Årsverk bibliotek	0,5	1,1	2,5	0,6	2	0,2
Årsverk kultur	0,5	2,5	3,5	1	1,45	0,2
Årsverk Kulturskole	0,9	2,2	6,5	1,5*	6,45	0,4
Antall elever	36	110	303	60	273	7,5 %
Andel grunnskoleelever i komm. kulturskole	17,9 %	20,1 %	16,4 %	22,5 %	22,1 %	

* del av interkommunal kulturskole med Surnadal og Halså (8,6 årsverk)

Tabellen viser at det er få ansatte i hver kommune på dette området, men også her er det spesialiserte oppgaver som krever innsikt og kompetanse. Den største oppgaven i omfang er kulturskole, og en betydelig andel av grunnskoleelevene er også elever i kulturskolen.

Samtlige har også bibliotektilbud, som er et lovregulert område, og noen har museer der kommunene til dels er engasjert.

Kommunene har også i ulik grad et engasjement med hensyn til idrettsanlegg av ulike slag og til dels samfunnshus. Kulturadministrasjonene spiller her bl.a. en viktig rolle når det gjelder søknadsprosesser om tippemidler o.l. i samarbeid med idrettsråd og idrettslag.

Mye av det lokale kulturlivet er i regi av frivillige lag og organisasjoner som kor, revygrupper, historielag og idrettsorganisasjoner, og her har kommunene en rolle både når det gjelder tilskuddsmidler og samarbeid.

6.2 utfordringer og muligheter i ny kommune

6.2.1 Felles kulturskole

Kulturskole må gi tilbud mest mulig lokalt, men en felles administrasjon vil kunne gi effektiviseringsgevinster og muligheter for økt kompetanse. Per i dag er det mange småstillinger innen kulturskolen for å dekke opp flere ulike tilbud innen kulturområdet. I en større kommune vil en i større grad kunne tilby høyere stillingsandeler og te sterkere fagmiljø.

6.2.2 Kulturhus med regional status

En større kommune har mulighet for et bredere tilbud med regional status. En vil i større grad ha mulighet for å tilsette personale med spesialkompetanse i bla sceneteknikk, lyd, lys, IT etc.. Kinotilbud vil også være en del av dette samt at det kan tilbys fasiliteter for enkelte aktiviteter i kulturskolen. Et bedre tilbud i regionen vil være et supplement men også et alternativ til å oppsøke tilbud i Trondheim.

6.2.3 En styrket bibliotekstjeneste

I en større kommune er det mulig å etablere et hovedbibliotek som har tilstrekkelig kompetanse og ressurser til å bli et kraftsenter for kunnskapsformidling, arena for samfunnsdebatt og en sosial møteplass. Samtidig må biblioteket være tilgjengelig der folk bor, jmf bibliotekloven. Eksisterende bibliotek bør videreføres, mens noen funksjoner legges til sentralt hovedbibliotek. En større enhet har muligheter for å utvikle digitale løsninger, bl.a. selvbetjeningsløsninger for bibliotekfilialer slik at de kan være åpne og tilgjengelige for publikum i de tidsperioder biblioteket ikke er bemannet. Det kan også gi mulighet for en egen skolebibliotekar som kan bidra til økt kvalitet på skolebibliotekene og tjenesten til elevene.

6.2.4 Museumsdrift – kulturbasert næring

Kommunene har i varierende grad avsatt ressurser til museumsdrift, men for hele området er det verdifulle historiske minner og tradisjoner som bør ivaretas. I strategisk næringsplan er kulturbaserte næringer, opplevelsesnæring og reiseliv et prioritert område. Ved å samle ressursene og også se næringsmulighetene innenfor dette området, bør kommunene samlet ha en større mulighet til å ta vare på historiske verdier for å styrke identitet og verdiskaping.

6.2.5 Idrett og idrettsanlegg

Tilgang til idrettsanlegg og tilrettelagte turløyper er med å gjøre regionen attraktiv for bosetting, og det er allerede mange tilbud i kommunene. Det er imidlertid planer om enda bedre tilbud, bl..a planlegges det et stort folkebad/badeland på Orkanger som vil være attraktivt for et stort omland. En større kommune vil ha enda bedre mulighet for å utvikle tilbudene, og det er viktig at kommunene har god kompetanse på finansieringsmuligheter innen idrettsanlegg. Det vil være ønskelig med en felles idrettsadministrativ ressurs som kan ha et tett samarbeid med idrettsråd og idrettslag som utgjør store ressurser i samfunnet, ikke minst sett i forhold til utfordringene innen folkehelse.

6.2.6 En styrket kulturadministrasjon

Også innenfor dette området er mange deloppgaver fordelt på få personer, og en samling vil gi muligheter for spesialisering, mindre ressursbruk til rutinearbeid som bla rapportering, og

utviklingskapasiteten vil kunne øke i organisasjonen. Ved å samle ressursene til helstillinger vil organisasjonen også bli mer robust og attraktiv for rekruttering. Digital kompetanseutvikling og helhetsløsninger for sektoren

6.3 Oppsummering

Kultur og frivillighet er viktige element i lokalsamfunn og dermed også politisk viktige områder. En ny kommune må derfor utvikle sin egen kulturpolitikk. Samarbeidet med frivilligheten vil også være avgjørende i en større kommune, og det kan være aktuelt å vurdere dette området når det gjelder lokaldemokrati i en sammenslått kommune.

Mye av aktiviteten må fortsatt skje desentralisert, men gevinstene ligger stor sett i styrking av fagmiljø, tilgang på relevant kompetanse og en mer robust organisasjon som igjen kan styrke også frivillig sektor. Samlet sett bør en kunne utvikle bedre tilbud til innbyggerne både når det gjelder bredde og kvalitet på områder som generelle kulturtilbud, kulturskole, bibliotek og idrettsanlegg. I tillegg bør det ligge muligheter i å bidra til kulturbasert næringsutvikling gjennom en felles satsing.

7 Tekniske tjenester

7.1 Status for tjenestene

Tekniske tjenester er et stort tjenesteområde i kommunene og omfatter følgende:

- Eiendomsdrift
- Vann og avløp
- Kommunale veier
- Brann/feing/redning

7.1.1 Tjenesteomfang:

	Boligenhter uten heldøgns bemanning	Kommunale bygg, area*1	Vannverk	Renseanlegg	Kommunale veier/ km
Agdenes	53	16200	2	3	57
Meldal	103	28500	2	2	30
Orkdal	240	80000	2	6	180
Skaun	130	38200	1	4	47
Snillfjord	23	10400	2	2	40
Rindal	57	19000	5 (1+4)	8 (2+6)	30

*kommunale bygg – alle kommunale bygg som eies og drives av kommunen – unntak utleieboliger

*) i tillegg kommer 3 rensinnetninger, dvs. store slamavskillere med infiltrasjon på Å, Storås og Bjørnli.

**) anlegg uten behandling (kun slamavskiller), men med dykka utløp i sjø.

Tabellen viser at tekniske tjenester er et stort arbeidsområde for kommunene. Vi ser at kommunene arbeider parallelt med de samme oppgavene, og oppgavene er store i omfang. Til sammen er det f.eks. ca 500 utleieboliger som skal administreres og driftes. Det er også store areal inne kommunal bygningsmasse som skal driftes og vedlikeholdes. I tillegg kommer rehabilitering, planlegging og prosjektering av nye bygg og anlegg.

7.1.2 Årsverk og organisering innen tjenesteområdet:

	Ingeniør VA	Fagarb VA	Ingeniører Eiendomsf	Vaktmestre	Renhold	Komm vei	Brann* Ledelse	Feing tilsyn
Agdenes	0,9	1,95	0,5	3,55	7,22	0,25	0,5	0,75
Meldal	1,5	3,4	1,5	5,63	12,5	1,6	1	1
Orkdal	5	11	2	14	38	6	3	?
Skaun	1	5,7	0	10,75	20,3	1,3		2
Snillfjord	0,5	1	0,5	1	6	1		
Rindal	0,6	2,4	1,4	3	8,69	1	0,3	0,6
SUM								

*Samtlige kommuner har i tillegg deltids brannkorps med fra 3-5 befal og 16-25 mannskap.

Snillfjord og Skaun har avtale med Orkdal kommune om felles brannsjef, forebyggende og tilsyn og utrykningsavtale med Hemne kommune i områdene nærmest Hemne

Organisering av tekniske tjenester er ulik mellom kommunene, og mens Orkdal har en oppdeling i flere avdelinger, har de minste kommunene en organisering der det arbeides mer på tvers av fagområdene.

7.2 utfordringer og muligheter i ny kommune

7.2.1 Kompetanse og gjennomføringskraft

Oversikten viser at særlig de minste kommunene har liten ingeniør-ressurs på de ulikefagområdene. Ingeniører er generelt vanskelig å rekruttere og det er relativt få fagarbeidere i hver kommune. Dette gjør at dette er et av de mest sårbare områdene for kommunene.

Kommunene er også mer sårbare på grunn av økende utfordringer når det gjelder beredskap og håndtering av hendelser knyttet til klimaendringene.

Med en sammenslåing vil en ha større samlet kompetanse og gjennomføringskraft innen dette fagområdet der kravene til kvalitet og kompetanse stadig øker. Det vil gi større styrke i planlegging, gjennomføring, forhandlinger og innkjøp på prosjekter. Kommunene har også behov for kompetanse i egne rekker overfor konsulenter og leverandører for å ivareta kommunens interesser i forbindelse med til dels store investeringer. En vil også ha mulighet til en større spesialisering og utvikle et fagmiljø som vil gjøre det lettere å rekruttere nye medarbeidere. Det vil og være rom for spisskompetanse i egne rekker som gjør kommunen mindre avhengig av konsulenttjenester.

Også når det gjelder eiendomsforvaltning, vil en få gevinster ved å ha et sterkere fagmiljø i egne rekker. Dette gjelder også forvaltningen av utleieboliger som i tillegg til ordinær driftsproblematikk kan være krevende i forhold til enkeltbeboere.

7.2.2 Teknologi og utstyr, stordriftsfordeler

Også på dette området vil det ligge store gevinster i felles anskaffelse og drift av IT-systemer, ikke minst gjelder dette system for overvåking av vann- og avløpsanlegg. En større kommune vil videre ha større mulighet for å anskaffe ny teknologi som både kan gi effektiviseringsgevinst og bedre kvalitet i tjenestene. Eksempler på nye muligheter som finnes er droner som muliggjør styrt boring og laserskanning.

En større kommune vil bety mer effektiv utnytting av kostbart utstyr og mulighet for kjøp av spesialutstyr. Også i innkjøpsprosesser vil en ha stordriftsfordeler.

Det vil ligge gevinster i felles driftsovervåking og teknisk vakt, og ikke minst vil en bli mer robust i en større enhet overfor uforutsette hendelser som f.eks. flom og ras.

Når det gjelder brann og redning, er dimensjonering av mannskapsstyrker fastlagt gjennom dimensjoneringsforskriften, men det ligger gevinster i samordning av ledelse, stab, kompetanseutvikling og tilsynsfunksjonen. Behovet for større enheter har allerede resultert i flere samarbeidsordninger kommunene imellom.

7.3 Oppsummering

Tradisjonelt har lokal kjennskap til de tekniske anleggene vært viktig innenfor det tekniske området. Mye av kunnskapen er i dag registrert i datasystem, men likevel er dette et område som i stor grad må være organisert desentralisert. Dette gjelder først og fremst vaktmestertjenester og renhold, men her kan det ligge gevinster i utnytting av felles kompetanse og ressurser i en større organisasjon.

Også når det gjelder veivedlikehold, må en finne en organisering som gjør at arbeid utføres av folk som har lokalkunnskap, men her har kommunene tradisjonelt i stor grad kjøpt tjenester av private.

For de øvrige områdene er det åpenbare stordriftsfordeler når det gjelder kompetanse, felles drift og vaktordninger, felles datasystemer og felles bruk av utstyr. En større enhet vil også være sterkere og mer robust både når det gjelder indre forhold som sykdom og vakanser men ikke minst når det gjelder utforutsette hendelser som vi må forvente skjer stadig oftere som en konsekvens av klimaendringene.

I en overgangsfase må flere områder samordnes. Det gjelder fagsystem men også gebyrer, regelverk, standardisering av anlegg, styringssystemer og ledningskart. Kommunene har også ulike avtaler som må reforhandles. Etter hvert vil det være muligheter til å ta ut gevinster ved økt effektivitet og stordriftsfordeler, og ved en rasjonell drift kan det frigjøres ressurser til å gjennomføre utviklingsprosjekter, f.eks. stedsutvikling i de ulike tettstedene.

8 Forvaltningstjenester

8.1 Status for tjenestene

- Byggesak/plansak
- Kart og oppmåling
- Landbruk naturforvaltning

8.1.1 Årsverk og organisering innen tjenesteområdet:

	Byggesak/plan	Kart/oppmåling	Landbruk, naturforvaltning
Agdenes	2	0,8	1,7
Meldal	1,8	1,2	4,8
Orkdal	6	2	*
Skaun	4,5	2	1,8
Snillfjord	2,5	1	2
Rindal**	1	1,5	1,5
SUM			

*Meldal er vertskommune for Orkdal på området

**Rindal er med i felles plankontor på Berkåk.

Orkdal og Meldal kommuner har felles landbruks- og naturforvaltning med til sammen 4,8 årsverk. Kontoret er plassert på Landbrukscenteret Midt sammen med private rådgivningstjenester i landbruket.

8.2 utfordringer og muligheter i ny kommune

8.2.1 Styrket felles kompetanse og kapasitet

Også på dette området er kommunene sårbare når det gjelder kompetanse og kapasitet. Det kreves spesialisert kompetanse, og i perioder med stor aktivitet har kommunene utfordringer med saksbehandlingstid og få utført prosjekter til rett tid. En større kommune vil ha samlet økt kompetanse, mulighet for spesialisering og være mer attraktiv for nyrekruttering. En vil også ha bedre kapasitet i en større enhet og være mindre sårbar. Disse tjenestene er i stor grad basert på selvkost ved gebyrer, og bemanninga bør derfor være tilpasset aktiviteten. Etterspørselen er imidlertid varierende, f.eks. behandling av private planer, og en stor kommune vil kunne tilpasse bemanning bedre.

Faglederne mener en større enhet bl.a. vil ha større kompetanse og kapasitet på områder som tilsyn etter plan- og bygningslov, ulovlighetsoppfølging og ajourhold av kart- og planbaser. En vil også ha mulighet for å etablere et eget plankontor med spesialkompetanse på område, og bedre og oppdaterte planer gir større forutsigbarhet og reduserer behovet for dispensasjoner

8.2.2 Digitalisering/ny teknologi

Også på disse områdene er oppdaterte fagsystem avgjørende for effektivitet og kvalitet i tjenestene, og ved en sammenslåing må programvare og rutiner samordnes. Nye digitale løsninger er tilgjengelige, men kommunene hver for seg har begrenset mulighet til å anskaffe og ta i bruk løsningene. Et viktig område er såkalt "sømløs forvaltning" – din side. Dette innebærer at brukere kan søke på nett og følge sine saker gjennom saksbehandlingsprosessen.

GIS-kartløsning gir store muligheter for bedre og mer effektiv saksbehandling, og dette må utvikles og integreres med andre fagsystem. Digitalisering av arkiv er også en felles utfordring.

8.2.3 Tilgjengelighet og service

Brukere av disse tjenestene er både private og næringslivsaktører, f.eks. utbyggere. Disse forholder seg ofte til flere kommuner i en region, og felles regelverk, rutiner og saksbehandling vil være enklere å forholde seg til for profesjonelle aktører i plan- og byggesaker.

På dette området vil avstander være en utfordring i en større kommune, og en mulighet er å utvikle lokale servicekontor som både kan veilede brukere og legge til rette for videokonferanse direkte med saksbehandler med riktig kompetanse. I en større enhet kan en også gi tilbud om avtaler ute på servicekontor eller direkte hos kunde. Kart, planskisser og nødvendige data vil uansett være tilgjengelig på PC, og en "saksbehandlerbuss" bør kunne bli et enda bedre tilbud enn dagens ordning med saksbehandlere på det enkelte rådhus.

8.3 Oppsummering

Forvaltningstjenester er spesialiserte tjenester som krever god kompetanse både innen jus og innen de aktuelle fagområdene. En større kommune vil ha bedre samlet kompetanse og kapasitet til å utføre oppgavene, og en vil ha mulighet til et "løft" når det gjelder digitale løsninger som både gir større effektivitet og bedre service overfor brukerne.

Utfordringer med lengre avstander kan møtes med lokale servicekontor, videokonferanser og en ordning der saksbehandlere drar ut til den aktuelle brukeren og går gjennom de aktuelle problemstillingene.

9 Stabstjenester og overordnet ledelse

9.1 Dagens organisering

9.1.1 Stabstjenester

Tabellen gir en oversikt over stabstjenester i kommunene. I tillegg kommer lederfunksjoner som personalsjef og økonomisjef, men dette er delvis funksjoner som er lagt til kombinasjonstillinger, evt. inngår i stilling som ass. rådmann.

Stabsområde	Agdenes	Meldal	Orkdal	Skaun	Snillfjord	Rindal	SUM
IKT	2		8	3,5	1	2	14,5
Lønn/personal	2	1,8	7,6	3,5	1	1	16,9
Post/arkiv	1	1,5	1,7	2,8	1	0,8	8,8
Økonomi	1,6	3,4	6,9	4,5	1,3	1,8	19,5
Informasjon/service	2	2,5	5	2,8	1	1,8	14,1
Sum	8,6	9,2	31,2	17,1	5,3	5,4	

9.1.2 Overordnet ledelse

Utenom Skaun har samtlige kommuner såkalt trenivåløsninger. Det vil si ta det er et nivå med kommunalsjefer mellom rådmannsnivå og den enkelte enhets- eller virksomhetsleder.

Kommune	Rådmannsnivå	Kommunalsjefnivå
Agdenes	Rådmann Ass.rådmann/økonomi	3 kommuneledere
Meldal	Rådmann Økonomisjef/Ass.rådmann Personalsjef	3 kommunalsjefer
Orkdal	Rådmann Ass.rådmenn/økonomi Ass.rådmann næring og samfunn	3 kommunalsjefer
Skaun	Økonomisjef/stedfortreder Rådgivere skole, helse, barnehage og plan	
Snillfjord	Rådmann	3kommunalsjefer og økonomisjef
Rindal	Rådmann Økonomisjef/ass.rådmann Plan- og utviklingssjef Kontorsjef	

Det er vanskelig å gi et enhetlig bilde av administrativ organisering i kommunene ettersom de har ulik størrelse og organiseringen under rådmanns – og kommunalsjefsnivå er forskjellig. I Orkdal som er størst er det 21 administrative enheter under kommunalsjefsnivå og flere av enhetene er så store at det i realiteten er et fjerde nivå med avdelingsledere.

9.2 Utfordringer og muligheter i ny kommune

Kompleksitet og sårbarhet

Innen hvert av stabsområdene er det mange ulike arbeidsoppgaver og økende krav til kompetanse. Kommunene er derfor sårbare innen disse områdene med kanskje bare en person med nødvendig kompetanse. Dette gjelder særlig de minste kommunene. Områdene er komplekse med til dels store konsekvenser dersom en ikke har den nødvendige kompetansen. Dette gjelder både personalområdet, økonomi/regnskap og post/arkiv. Ikke minst er IKT et krevende område ettersom alle tjenester baserer seg på fagsystem, og kommunikasjon internt og eksternt går også mer og mer via data. Både driftsstans og svikt når det gjelder datasikkerhet kan få svært uheldige konsekvenser, og også på dette området øker kompetansekravene.

Stordriftsfordeler

Etter hvert er mange rutineoppgaver automatisert gjennom datasystem, og det betyr en overgang fra rutineoppgaver til oppgaver som krever mer kompetanse, ikke minst når det gjelder data. Det brukes mye ressurser til å sette seg inn i nye ordninger og systemer og til å kvalitetssikre rutiner i egen organisasjon. Dette er oppgaver det jobbes parallelt med i kommunene, og det betyr at det er betydelige stordriftsfordeler på dette området. Det vil gi muligheter for å bruke mer ressurser på nye oppgaver, og her har fagfolkene pekt på behovet for å arbeide mer forebyggende i forhold til arbeidsmiljø og nærvær. En ser også muligheter for å bruke mer ressurser på utviklingsarbeid.

Lederstruktur

I en sammenslått kommune vil en også oppnå stordriftsfordeler gjennom lederstruktur. I en sammenslåingsfase vil det være mange oppgaver som skal løses og dermed behov for ressurser og kompetanse, men etter hvert bør en kunne redusere ressurser til ledelse og stab og styrke førstelinjen. Det er først og fremst på dette området samt for folkevalgte at det er åpenbare økonomiske gevinster ved en sammenslåing.

Felles IKT-løsninger

Også på IKT-området vil det være åpenbare stordriftsfordeler ved å samordne datasystem, driftsoppgaver og utvikling. Tidligere forsøk på samordning og etablere en felles tjeneste har mislykkes på grunn av merkostnader ved oppstarten av tjenesten. Med engangstilskudd til sammenslåing vil en kunne ha økonomi til å etablere en felles plattform som vil gi en mer rasjonell og robust IT-løsning for kommunene.

Lokalisering og arbeidsplasser

På dette området vil det naturlig nok bli reist spørsmål omkring lokalisering av arbeidsplasser. Det er eksempler på kommunesamarbeid der en har valgt å fordele ulike stabsområder mellom kommunene for å opprettholde arbeidsplasser. En vesentlig ulempe ved dette er at stabsområdene mister nærhet som er viktig for effektiv oppgaveløsning på tvers av fag. For eksempel er det viktig med tett dialog mellom områder som personal, lønn og økonomi/regnskap. En slik løsning vil også medføre at svært mange må bytte arbeidssted. Med utviklingen innen IKT anbefales det heller at alle organiseres inn i felles enheter som er lokalisert ved Orkdal rådhus men at de til daglig kan utføre arbeidet der det er mest hensiktsmessig. Det vil også være en styrke for skoler, barnehager, helse- og omsorgstjenester som må organiseres desentralisert at det er nærhet til stabsressurser.

9.3 Oppsummering

Både når det gjelder stabsområdene og overordnet ledelse er det åpenbare stordriftsfordeler, noe som gir mulighet til å frigjøre mer ressurser til andre områder men også til å styrke kommunens fagkompetanse og utviklingskraft. Mens selve sammenslåingsprosessen vil kreve både ressurser og kompetanse, vil en etter hvert kunne ta ut store gevinster. Ikke minst viktig er det at engangstilskudd til en sammenslåing gir mulighet for å etablere en felles framtidsetta IKT-plattform og felles tjeneste.

Det anbefales at ledelse og stab har felles lokalisering i kommunesenteret for å legge til rette for både helhetsperspektiv og effektiv kommunikasjon og problemløsning. Samtidig bør det legges til rette for at det daglige arbeidet kan utføres desentralisert nært de tjenestene som må organiseres der folk bor.

10 Kommuneøkonomi

10.1 Status for kommunene

10.1.1 Nøkkeltall (KOSTRA)

	Agdenes	Meldal	Orkdal	Skaun	Snillfjord	Rindal
Årsregnskap 2014 (mill)	154.100	325.497	852.631	491.510	94.413	188.536
Gjeld per innbygger (tusen)	24.171	48.339	42.715	42.759	38.110	30.919
Eiendomsskatt, bolig (mill)	Ikke innført	Fra 2016	Ikke innført	9.259	Ikke innført	Fra 2016
Eiendomsskatt, næring (mill)	Ikke innført	2.972	Ikke innført	0.68	1.353	7.704
Rammeverf/innbygger (1000)	46.732	35.949	27.348	28.320	53.602	39.075
Skatt/innbygger* (1000)	18.136	18.485	19.055	19.194	19.134	20.781
Arbeidsgiveravgift	10,6%	6,4%	14,1%	14,1%	6,4%	6,4%

* I skatt per innbygger er ikke inntektsutjevningen tatt med. Dette vil i stor grad medføre at det totale skattetallet per innbygger jevnes ut om dette inkluderes.

Kommunene har relativt god økonomisk styring, og ingen av kommunene er ROBEK-kommuner. Det er variasjoner når det gjelder eiendomsskatt, og Meldal og Rindal innfører eiendomsskatt på bolig fra 2016. Et nytt kommunestyre må ta stilling til eiendomsskatt innenfor de rammene som kommuneloven angir.

Tabellen viser at det er store forskjeller når det gjelder rammeoverføring, og det er de minste kommunene som får størst overføring per innbygger. Det er forventet at det vil bli endringer i et nytt inntektssystem, og sannsynligvis vil dette medføre mindre gunstige ordninger for småkommunene.

Kommunene har også forskjellige satser for arbeidsgiveravgift, og ulike satser videreføres innenfor en sammenslått kommune ved at satsen blir knyttet til lokalisering og ikke kommunetilhørighet. Dette gjelder også overføringer og klassifisering innenfor landbruket.

10.1.2 Eierskap (av betydning for kommuneøkonomien)

	Agdenes	Meldal	Orkdal	Skaun	Snillfjord	Rindal
Obligasjonslån Tr.Energi	8 mill	37 mill	90 mill	19 mill	9 mill	
Ansvarlig lån Svorka						6,8 mill
Utviklingslån nær.liv						3,8 mill
Aksjer Tr.Energi	1,18%	4,94%	11,99%	2,18%	1,32%	
Aksjer Orkdal Energi			100%			
Aksjer Trondheim Havn			4,25%			
Svorka energi						17%
Garantiforpliktelser totalt (mill) (inkl. Hamos)	2,3	7,7	59,8	23,4	1,5	5,4

Eierandeler i energiverk har gjennom mange år gitt kommunene betydelige inntekter, men med dårligere lønnsomhet i bransjen er ikke inntektene like store. Eierskapet betyr likevel at kommunene har store verdier, og en sammenslått kommune vil til sammen ha en eierandel i Trønderenergi på bortimot 25%.

10.2 utfordringer og muligheter i ny kommune

10.2.1 Engangstilskudd, kommunereformen

Dette tilskuddet skal dekke engangskostnader og beregnes slik:

- For opptil 19.999 innbyggere gis tilskudd på 40 mill for 4 kommuner og 50 mill for 5 (6) kommuner. For 20.000 – 30.000 innbyggere er tilsvarende tall 50 og 55 mill.
- Reformstøtte tilsvarer 20 mill for 15.000 – 30.000 innbyggere.

Totalt innebærer dette en støtte på 75 mill med en sammenslåing av alle 5 kommuner, evt. 6. Med 4 kommuner tilsvarer støtten 60 mill.

Dette er et betydelig tilskudd og gir bl.a. en unik mulighet til en felles og framtidsrettet IKT-plattform. Forsøk på samarbeid og samordning på ulike fagområder har i stor grad vist seg vanskelig pga ulike systemer og at kostnadene ved en samordning har vært for store. En samordning vil være avgjørende for å ta ut effektiviseringsgevinst innen både stabstjenester og på andre fagområder. Tilskuddet gir også muligheter for å etablere desentraliserte servicekontor med muligheter for datakommunikasjon mellom publikum og saksbehandlere. Samtlige kommuner har fortsatt utfordringer når det gjelder å etablere såkalt døgnåpen forvaltning, d.v.s. etablere muligheter for selvbetjening på nett på områder det er hensiktsmessig. En felles IKT-løsning vil også gi mulighet for å komme på et nytt nivå på dette området.

10.2.2 Konsekvenser for rammeoverføring (inndelingstilskudd)

Det arbeides med endringer i det kommunale inntektssystemet, og det er knyttet usikkerhet til hvilke konsekvenser dette vil få for de ulike kommunene. Det regnes imidlertid som sannsynlig at dagens gunstige ordninger for småkommunene ikke vil bli opprettholdt.

I forbindelse med kommunereformen vil kommuner som slår seg sammen beholde dagens rammeoverføringer i 15 år med nedtrapping over de neste 5 år. Sammenlignet med en kommune som har tilsvarende befolkning vil våre kommuner ved en sammenslåing få ca 71 mill i årlig merinntekt i 2014-kroner. Dersom den nye kommunen drives rasjonelt og tar ut effektiviseringspotensialet vil dette være en betydelig merinntekt som gir rom for både investeringer og økte ressurser til tjenester. Det er imidlertid helt avgjørende at det utarbeides en klar strategi for gevinstrealisering ved vedtak om sammenslåing slik at både administrasjon og kommunestyre forpliktes på gjennomføring.

På enkelte områder vil innsparingene være åpenbare. En ny kommune vil ha langt mindre kostnader til folkevalgte enn 6 kommuner. Det er også åpenbare innsparinger når det gjelder overordnet ledelse og stab. Det vises her til neste kapittel som gir en oversikt over disse gruppene samt andelen av disse som er 58 år eller mer i dag.

11 Personal – arbeidsgiveransvar

Arbeidsgiverpolitikk vil være sentralt i en sammenslåingsprosess. Det er viktig å vise konsekvenser og muligheter ved et evt. sammenslåingsvedtak og sørge for åpne, gode prosesser i samarbeid med tillitsvalgte.

11.1 Status

11.1.1 Aktuelle Nøkkeltall

	Agdenes	Meldal	Orkdal	Skaun	Snillfjord	Rindal	SUM
Antall ansatte totalt	220	447	1063	671	125	235	2761
Antall årsverk totalt	152	325	850	467	96	184	2074
Årsverk i stab	5,6	12,2	42,2	20	7	5	92
Årsverk overordnet ledelse	3,75	6	10,25	4	4	4	32
Ansatte over 58 år (i 2015) I stab og overordnet ledelse	2	5	13	3	3	2	28

En ny kommune vil være en stor arbeidsgiver. Med de 6 kommunene som utredningen omfatter vil ny kommune bli på om lag samme størrelse som f.eks. Steinkjer.

Det er viktig å erkjenne at tilgang til arbeidskraft og kompetanse forventes til å bli en hovedutfordring for kommunene framover, og dette har først og fremst sammenheng med den demografiske utviklinga med få i yrkesaktiv i forhold til antallet eldre.

11.2 Utfordringer og muligheter i ny kommune

11.2.1 Overtallighet i overordna ledelse og stab

De aller fleste medarbeiderne er ansatt på områder som må ha samme bemanning uavhengig av sammenslåing eller ikke. Det gjelder skoler, barnehager, pleie og omsorg og en stor andel av de som jobber innenfor teknisk sektor, og det er viktig å vise at de ikke vil bli direkte berørt. Sannsynligvis vil dette også gjelde ren stor andel av lederstillingene, men det er ansatte i overordnede lederstillinger og stabs som må regne med endringer ved en sammenslåing.

Det er imidlertid alltid en viss avgang, og det er også mange i de aktuelle gruppene som vil nå pensjoneringsalder i løpet av årene fram til en ny kommune skal etableres. I følge personalsjefene er det 10-12 av de som i dag har overordna lederstillinger på rådmanns- eller kommunalsjefsnivå som er over 58 år og 28 til sammen i stab og overordna ledelse. Over tid vil det være å ta ut betydelig økonomiske gevinster her.

Det er imidlertid klart at for enkelte av stillingene må det skje en intern rekruttering blant de som er aktuelle i kommunene. Det er viktig at dette gjøres på en god måte i tråd med lov- og avtaleverk og i samarbeid med tillitsvalgte. Samtidig må en vurdere en jobbgaranti for alle som blir berørt, d.v.s. at de får beholde et ansettelsesforhold, og det blir da viktig å finne gode løsninger slik at den enkelte får benyttet sin kompetanse og erfaring.

En viktig faktor her er tidsperspektivet. Så snart en ser at det går mot en evt. sammenslåing, bør kommunene gjøre avtale om å samordne rekruttering slik at en ikke rekrutterer utenfra i stillinger der en vil ha tilstrekkelig kompetanse samlet sett. Kommunene bør ha en klar overordna målsetting

om å utvikle en mest mulig effektiv administrasjon og sikre økonomiske gevinster ved en sammenslåing.

11.2.2 Kapasitet og kompetanse i en sammenslåingsfase

En sammenslåingsprosess vil være arbeidskrevende i perioden fra vedtak og til den nye kommunen er formelt etablert. Organisasjon, systemer, interne reglement og arbeidsmåter skal samordnes på alle områder som økonomi, arkiv, sakssystem, lønn og personal samt på tjenesteområdene. Det vil være behov for mer kompetanse i denne fasen enn når den nye kommunen er etablert, og det er derfor svært positivt at en har den kompetansen som kreves i organisasjonen. Det samme gjelder gjennomgang av alle interkommunale samarbeid og andre avtaler i og med at en ny kommune blir en ny juridisk enhet og ikke kan videreføre forpliktelser knyttet til en av kommunene.

11.2.3 Mulighet for å utvikle en ny og profesjonell organisasjon

En ny organisasjon gir muligheter for nyskaping, og det er viktig å benytte denne anledningen til å arbeide med organisasjonskultur og en positiv identitet. Med samlet kompetanse vil en og ha mulighet til mer spesialisering og kompetanseheving for den enkelte. Med behov for mindre ressurser til rutineoppgaver vil en og ha rom for å løse flere oppgaver enn tidligere og skape en mer profesjonell administrasjon som kan være med å utvikle hele organisasjonen og dermed bedre tjenester og samfunnsutvikling.

11.3 Oppsummering

Ved en sammenslåing vil de fleste arbeidstakerne beholde både arbeidsoppgaver og arbeidsplass. Det vil bli en overtallighet i overordnet ledelse og stab, men noe av dette løses ved naturlig avgang. Videre må det iverksettes prosesser med tanke på intern rekruttering til lederstillinger og andre nøkkelstillinger blant de med relevant kompetanse. Det vil være ønskelig å gi en jobbgaranti i forbindelse med sammenslåingen, og dette bør kommuniseres tidlig for å hindre at kompetente medarbeidere søker seg bort ved usikkerhet om framtidig jobbsituasjon.

Det vil være en fordel med en viss overtallighet for å løse de mange arbeidsoppgavene som må gjøres i prosessen fra vedtak om sammenslåing. Tilgangen til kompetanse og ressurser vil også gi mulighet for å etablere en robust og profesjonell organisasjon.

Så snart vedtak om sammenslåing fattes så bør det etableres en prosjektorganisasjon som kan håndtere utviklingen av den nye organisasjonen.

12 Demokrati

Konsekvenser for lokaldemokratiet har vært et sentralt område i debatten omkring kommunereformen, og en evt. kommunesammenslåing vil føre til store endringer her. Det er viktig at dette området vies stor oppmerksomhet i tida fram mot vedtak, og det må vurderes hvordan deltagelse og medvirkning kan sikres best mulig i en ny kommune.

12.1 Dagens politiske organisering og valgdeltagelse 2015

12.1.1 Politiske utvalg i kommunene

	Agdenes	Meldal	Orkdal	Skaun	Snillfjord	Rindal
Medlemmer K.styre	17	19	35	23	17	17
Medlemmer F.skap	5	7	11	7	5	5
Utvalg/ Komiteer	2 hovedutv.	2 hovedutv.	3 hovedutv.	2 hovedutv.		driftsstyre
Budsjett folkevalgte*	2 mill	3,3 mill	4,6 mill	4,6 mill	2,6 mill	2 mill
Årsverk ordfører	100%	100%	100%	100%	100%	100%

*Budsjett 2015

I en kommune med 10-50.000 innbyggere skal kommunestyret ha min. 27 medlemmer. Samtlige kommuner har imidlertid valgt å ha flere medlemmer enn lovens minstekrav i forhold til innbyggertallet, og totalt er det i dag 128 kommunestyrerepresentanter i kommunene. Det blir opp til prosessen videre å velge politisk organisering, men dette er også helt klart et område der det er mulig å ta ut en økonomisk gevinst ved en sammenslåing.

12.1.2 Partier /lister ved kommunevalget 2015

Kommune	Ap	Sp	H	V	Pp	Krf	Frp	SV	MdG	Rødt	Andre
Agdenes	X	X	X			X			X		Felleslista for bygdeutvikl. Tverrpolitisk liste
Meldal	X	X	X	X		X	X				Bergmannslista
Orkdal	X	X	X	X	X	X	X	X	X		Orkdalslista Småbylista
Skaun	X	X	X	X		X	X	X	X	X	Buviklista Fellesliste Krf/V
Snillfjord	X	X							X		
Rindal	X	X	X			X					

Tabellen viser at de nasjonale partiene ikke stiller liste i alle kommuner. Vi ser også at det er et betydelig antall bygdelister som ikke er tilknyttet en sentral partiorganisasjon.

12.1.3 Valgdeltagelse

	Agdenes	Meldal	Orkdal	Skaun	Snillfjord	Rindal
	68,1%	68,5%	56,3%	62%	64%	68,9%

Valgdeltagelsen har vært synkende gjennom flere år, og i våre kommuner er det variasjoner fra Orkdal som har lavest valgdeltagelse med 56,3% til Agdenes med 68,1%..

12.2 utfordringer og muligheter i ny kommune

Lokaldemokratiet er grunnlaget for kommunenes eksistens, og det er derfor viktig å vurdere hvordan en kan sikre engasjement med hensyn til kommunens utvikling, noe som også kan motivere flere til aktiv politisk deltagelse og til å søke politiske verv.

12.2.1 Modeller for politisk organisering og arbeidsmåter

I en sammenslåingsprosess gis det en anledning til å vurdere politisk organisering og arbeidsmåter grundig ut fra dagens situasjon og utfordringer. Det synes klart at det må bli færre kommunestyrerepresentanter i forhold til antallet innbyggere i en ny kommune. Det vil også si at det i mindre grad vil bli representanter fra de enkelte lokalsamfunnene.

Ulike modeller for nærdemokrati-ordninger vurderes av kommuner i en sammenslåingsprosess. I en vurdering av den politiske utvalgsstrukturen må en vurdere hvordan lokalt engasjement og tilhørighet kan sikres uten at det går på bekostning av gode og effektive beslutningsprosesser på overordna nivå. Det finnes for eksempel nærdemokrati-modeller der lokale utvalg arbeider med stedsutvikling i nært samarbeid med kommunen og det er avsatt midler til tiltak i kommunebudsjettet.

12.2.2 Arbeidsmåter som fremmer engasjement og samhandling

Det er relativt få som er medlemmer i politiske part og som søker politiske verv. For å utvikle gode lokalsamfunn er det viktig med god samhandling mellom kommune og lokalsamfunn, både næringsliv og frivillige organisasjoner.

I dagens samfunn er det mange muligheter for å informere og åpne for dialog og ytring omkring utfordringer og løsninger, bl.a. i forbindelse med planarbeid. I en større kommune kan det avsettes ressurser til aktivt informasjons- og kontaktarbeid med andre aktører i lokalsamfunnet. Slik kan en skape nærhet mellom kommune og innbyggere på en ny og effektiv måte.

Det generelle utfordringsbildet tilsier at kommunene i framtida må spille på lag med frivillig sektor i enda større grad for å løse utfordringene. Frivillige organisasjoner er viktige for demokratiet gjennom å være pådrivere og kanaler for interessegrupper og engasjerte innbyggere. Her er det mulighet for kommunen til å inngå samarbeidsavtaler og partnerskap for å løse oppgaver i lokalsamfunnet.

12.3 Oppsummering

Demokratiperspektivet blir et viktig område for den videre prosessen, og det bør gjøres en vurdering av styrker og svakheter ved dagens situasjon samtidig som en utformer mål og strategi for demokrati og samhandling i en sammenslått kommune. Det må bl.a. vurderes hvordan nye digitale muligheter kan utnyttes for å skape innsyn og engasjement i beslutninger og problemløsning i hele lokalsamfunnet.

Det bør også vurderes lokaldemokratiske ordninger som kan skape dialog og samhandling mellom kommune og lokalsamfunn, for eksempel med fokus på tettstedsutvikling.

Det må også drøftes hvordan politiske og administrative ledere kan arbeide for å skape kontakt mellom kommune og lokalsamfunn gjennom fatse forpliktende samarbeidsarenaer. For å utvikle både informasjon, medvirkning og samarbeid i enda større grad er det også nødvendig å sette av ressurser til oppgaven.

13 Aktuelle områder for felles mål og intensjoner

Utredningen synliggjør utfordringer og muligheter i en sammenslått kommune. På grunnlag av dette må representanter fra de kommunene som ønsker å gå videre med prosessen inngå drøftinger og forhandlinger om hvilke mål og intensjoner som skal legges til grunn for en ny og sammenslått kommune.

Her antydes aktuelle områder som utredningen synliggjør.

13.1.1 Vekst og utvikling

Behovet for å sikre bærekraftig vekst synes å være viktig for regionen. Her vil det være viktig å fokusere både på vekst i regionsenteret og i andre tettsted. Særlig blir det viktig å arbeide med fortsatt aktivitet i dages kommunesentra, bl.a. vurdere bruk av etter hvert frigitte areal i rådhusene. Den nye kommunens styrke og posisjon i Midt-Norge er også interessant, og et styrket næringsapparat bør utløse nye muligheter for verdiskaping i et område med stort potensial.

13.1.2 Gode tjenester

Nærhet og kvalitet i tjenestene er viktige faktorer for innbyggerne. Det blir viktig å kommunisere at tilbud innen skole, barnehage samt pleie og omsorg fortsatt skal være desentralisert og at en sammenslåing i seg selv ikke skal utløse skolenedleggelse.

Sterkere fagmiljø bør gi bedre kvalitet i tjenestene og sikre en god forvaltningspraksis. Felles IKT-løsninger som kan realiseres gjennom engangstilskudd bør også sikre framtidens digitale tjenester. Dette gjelder både saksbehandling og kontakt med brukere og pårørende samt generell informasjon og dialog mellom kommune og innbyggere.

13.1.3 God service og tilgjengelighet

For de tjenestene som det vil være naturlig å sentralisere er det viktig å peke på konkrete løsninger som skal sikre at innbyggere og næringsaktører opplever at service og tilgjengelighet er minst like god som tidligere. Gjennom lokale servicekontor og bruk av bl.a. videokonferanser kan en sikre direkte kontakt mellom aktørene og kompetente saksbehandlere. Ordning med oppsøkende "saksbehandlerbuss" er også fullt mulig å realisere.

13.1.4 En effektiv og veldrevet organisasjon

Med en felles intensjon om å ta ut åpenbare gevinster ved en sammenslåing bør innbyggerne oppleve at det frigis ressurser både til tjenester og investeringer i den nye kommunen.

13.1.5 Demokrati og samhandling

En ny kommune bør ha intensjoner om å utvikle både en politisk organisering og arbeidsmåter som sikrer engasjement og samhandling mellom kommune, lokalsamfunn og næringsliv.